

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ
Сектор за квалитет и безбедност производа

ВОДИЧ ЗА ПРИМЕНУ
ПРАВИЛНИКА О БЕЗБЕДНОСТИ ЛИФТОВА
И
ПРАВИЛНИКА О ПРЕГЛЕДИМА ЛИФТОВА У УПОТРЕБИ

Београд, јун 2017. године

САДРЖАЈ

I	Правилник о безбедности лифтова („Службени гласник РС”, број 15/17)		
1.	Увод		
2.	Област примене Правилника		
	2.1.	Производи обухваћени Правилником	
	2.2.	Производи који нису обухваћени Правилником	
	2.3.	Дефиниција инсталатера лифта	
	2.4.	Дефиниција произвођача безбедносних компоненти	
	2.5.	Стављање лифта на тржиште	
	2.6.	Стављање на тржиште безбедносних компоненти за лифтове	
	2.7.	Веза између лифта и зграде, односно објекта	
	2.8.	Примена посебних прописа	
	2.9.	Слободан промет	
3.	Битни захтеви за заштиту здравља и безбедности		
	3.1.	Релевантност битних захтева за здравље и безбедност	
	3.2.	Стање технике	
	3.3.	Релевантност Правилника о безбедности машина	
	3.3.1.	Битни захтеви за здравље и безбедност из Правилника о безбедности машина који се суштински примењују	
	3.3.2.	Принципи интеграције безбедности	
	3.3.3.	Примена српских стандарда за машине	
	3.4.	Димензије и јачина кабине лифта	
	3.5.	Доступност кабине лифта лицима с инвалидитетом	
	3.6.	Средства за ношење и ослањање	
	3.7.	Контрола оптерећења	
	3.8.	Откривање ограничења брзине	
	3.9.	Праћење и ограничење брзине	
	3.10.	Фрикционе ужетњаче	
	3.11.	Погонска машина лифта	
	3.12.	Приступ погонској машини лифта	
	3.13.	Пројектовање управљачког уређаја за особе с инвалидитетом	
	3.14.	Означавање функције управљачког уређаја	
	3.15.	Међусобна повезаност позивних кола	
	3.16.	Електрична опрема	
	3.17.	Приступ простору у којем се креће кабина лифта	
	3.18.	Простор испод и изнад кабине лифта у крајњем доњем и горњем положају у окну	
	3.19.	Лифтови без сталног слободног простора и склоништа	
	3.20.	Врата возног окна и уређаји за забрављивање	

	3.21.	Затвореност кабине лифта	
	3.22.	Слободан пад или неконтролисано кретање кабине	
	3.23.	Одбојници	
	3.24.	Додатни захтеви за безбедносне уређаје	
	3.25.	Ризици проузроковани затварањем врата кабине и врата возног окна	
	3.26.	Врата возног окна лифта отпорна на ватру	
	3.27.	Спречавање судара кабине и противтега	
	3.28.	Ослобађање и евакуација заробљених лица	
	3.29.	Комуникација са службом за спашавање	
	3.30.	Контрола температуре	
	3.31.	Вентилација	
	3.32.	Осветљење у кабини	
	3.33.	Напајање средстава комуникације и нужног осветљења	
	3.34.	Лифтови за ватрогасце	
	3.35.	Плочица инсталатера лифта	
	3.36.	Самоспашавање	
4.		Примена српских стандарда из области лифтова	
	4.1.	Алтернативне спецификације	
5.		Претпоставка усаглашености	
6.		Техничка документација и процена ризика	
7.		Оцењивање усаглашености	
	7.1.	Оцењивање усаглашености лифта	
	7.2.	Оцењивање усаглашености безбедносних компоненти	
	7.3.	Концепт модел лифта	
	7.4.	Сајмови, изложбе и демонстрације	
8.		Означавање усаглашености и документација која прати лифтове и безбедносне компоненте	
	8.1.	Декларација о усаглашености	
	8.2.	Сертификати и одлуке именованих тела за оцењивање усаглашености	
	8.3.	Упутства	
	8.4.	Означавање лифтова и безбедносних компоненти	
9.		Заштитна клаузула	
10.		Захтеви за лифтове и безбедносне компоненте након испоруке на тржишту	
	10.1.	Формална неусаглашеност	
II		Правилник о прегледима лифтова у употреби („Службени гласник РС”, број 15/17)	
	1.	Увод	
	2.	Лифтови у употреби	
	2.1.	Редовни и ванредни прегледи лифтова у употреби	

	2.2.	Основне промене на лифту	
	2.3	Одржавање лифтова у употреби	
	2.4	Послови одржавања лифта	
4.	Постојећи лифтови		
	4.1	Посебни захтеви за преглед постојећих лифтова	
	4.2	Додатни посебни захтеви за преглед постојећих лифтова	
	4.3	Безбедносне компоненте за постојеће лифтове	
5.	Тржишни надзор		

I Правилник о безбедности лифтова („Службени гласник РС”, број 15/17)

1. УВОД

Правни основ за доношење Правилника о безбедности лифтова („Службени гласник РС”, број 15/17 – у даљем тексту „**Правилник**“) садржан је у члану 6. став 1. Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС”, број 36/09 – у даљем тексту „**Закон**“), којим је прописано да технички пропис припрема и доноси министарство у оквиру свог делокруга. Овај правилник је донео министар привреде, као надлежни министар за област техничких захтева за индустријске производе. Правилник је објављен 2. марта 2017. године, а ступио је на снагу 10. марта 2017. године.

Правилник је усклађен са свим начелима и битним захтевима из **Директиве 2014/33/ЕУ Европског парламента и Савета од 26. фебруара 2014. године, о усаглашавању законодавстава држава чланица у вези са лифтовима и безбедносним компонентама лифтова, која је у Европској унији почела да се примењује 20. априла 2016. године**, што је у складу са преузетим обавезама Републике Србије из Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), као и из Националног програма интеграције Републике Србије у Европску унију (НПИ). Приликом израде овог правилника, осим наведене директиве ЕУ, узета су у обзир и решења из референтних прописа ЕУ у области техничког законодавства, а нарочито из Одлуке 768/2008 Европског парламента и Савета о заједничком оквиру за трговање производима.

Наиме, Правилник у складу са преузетом директивом, прописује само битне захтеве за заштиту здравља и безбедност који се односе на пројектовање и израду лифтова и безбедносних компоненти у лифтовима, а детаљни захтеви за безбедност и други технички захтеви за лифтове и безбедносне компоненте садржани су у српским стандардима којима се преузимају хармонизовани (европски) стандарди.

На претпоставку усаглашености из члана 8. Правилника се примењује **Списак српских стандарда из области лифтова, који се редовно ажурира и објављује у у Службеном гласнику РС** у складу са законом, овим правилником и посебним прописом. У питању су српски стандарди којима се преузимају хармонизовани (европски) стандарди из области лифтова и безбедносних компоненти, а које доноси Институт за стандардизацију Србије, и чијом применом се остварује претпоставка усаглашености лифтова и безбедносних компоненти са битним захтевима из овог правилника.

Овај водич не представља званично тумачење Правилника, већ треба да послужи свим заинтересованим странама, са циљем да олакша примену

Правилника. Наиме, заинтересованим странама се сматрају првенствено инсталатери лифтова, произвођачи безбедносних компоненти за лифтове, дистрибутери, власници и корисници лифтова, именована тела за оцењивање усаглашености лифтова и безбедносних компоненти (у даљем тексту: **“Именована тела за оцењивање усаглашености”**), именована тела за преглед лифтова, као и одржаваоци лифтова.

Усаглашеност лифта и безбедносних компоненти са битним захтевима из овог правилника се постиже тако што се прописује да је инсталатер лифта, односно произвођач безбедносне компоненте **обавезан да обезбеди спровођење оцењивања усаглашености лифта и/или безбедносне компоненте од стране именованог тела за оцењивање усаглашености**, пре њиховог стављања на тржиште. Дакле, прописано је обавезно учешће именованих тела, као тзв. треће стране, у оцењивању усаглашености лифтова и безбедносних компоненти. Правилник даје инсталатерима лифтова и произвођачима безбедносних компоненти могућност да бирају између више поступака оцењивања усаглашености заснованих на Уредби о начину спровођења оцењивања усаглашености, садржају исправе о усаглашености, као и облику, изгледу и садржају знака усаглашености („Службени гласник РС”, број 98/09). Правилник је добар пример примене тзв. „глобалног приступа” у оцењивању усаглашености, јер су и поступци оцењивања усаглашености из поменуте Уредбе засновани на моделима из Одлуке бр. 768/2008/ЕУ од 9. јула 2008. године о заједничком оквиру за трговање производима.

Са друге стране прописана је појачана одговорност инсталатера лифта и произвођача безбедносне компоненте, тако што је прописано да је **инсталатер лифта** правно лице или предузетник које је **преузело одговорност за пројектовање, израду, уградњу и стављање лифта на тржиште**, стављањем знака о усаглашености на лифт и сачињавањем декларације о усаглашености лифта са захтевима из овог правилника, док је **произвођач безбедносне компоненте** предузетник или правно лице које је **одговорно за пројектовање и израду безбедносне компоненте**, које ставља знак усаглашености на безбедносну компоненту и сачињава декларацију о усаглашености. Сачињавање декларације о усаглашености и стављање знака усаглашености следи након спровођења одговарајућег поступка оцењивања усаглашености за лифт, односно безбедносну компоненту.

Имајући у виду да један број домаћих инсталатера лифтова и произвођача безбедносних компоненти није у могућности да, одмах по ступању на снагу овог правилника, своје капацитете у техничко-технолошком и кадровском смислу прилагоди за спровођење овог правилника, у прелазним и завршним одредбама овог правилника прописано је да инсталатер лифта, произвођач безбедносне компоненте или његов заступник у Републици Србији може **најкасније до 1. јануара 2018. године да стави на тржиште лифтове и безбедносне компоненте на које се примењује овај правилник, а који су пројектовани и израђени и чија**

усаглашеност је оцењена у складу са захтевима Правилника о безбедности лифтова („Службени гласник РС”, број 101/10).

Приликом израде овог правилника, осим наведене директиве ЕУ, узета су у обзир решења из референтних прописа ЕУ у области техничког законодавства, а нарочито из Одлуке Европског парламента и Савета о заједничком оквиру за трговање производима (Decision European of the Parliament and of the Council on a Common Framework for the Marketing of Products 768/2008/EC) и Препоруке Комисије ЕУ од 8. јуна 1995. године у вези са побољшањем безбедности постојећих лифтова (Commission recommendation of 8 June 1995 concerning improvement of safety of existing lifts 95/216/EC), као и решења у упоредној правној пракси у региону.

Важно је истаћи да, иако је циљ овог водича да допринесе једнообразном тумачењу и примени одредаба Правилника о безбедности лифтова, правну снагу има само текст Правилника објављен у „Службеном гласнику РС”, број 15/17.

Изрази који се употребљавају у овом водичу, а нису дефинисани у Правилнику, имају значење дефинисано законима којима се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености, општа безбедност производа и стандардизација.

Корисне информације о важећој ЕУ регулативи у области лифтова, укључујући и текст Директиве 2014/33/ЕУ Европског парламента и Савета од 26. фебруара 2014. године о лифтовима, могу се наћи на следећој интернет страници: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1493211231634&uri=CELEX:32014L0033>

Структура Правилника

У првом одељку, у уводним одредбама најпре се прописује предмет и област примене тј. производи на које се примењује Правилник и производи на које се не примењује Правилник, те дефиниције кључних израза у Правилнику.

Други одељак садржи одредбе којима се прописује стављање на тржиште лифтова и безбедносних компоненти, битни захтеви за заштиту здравља и безбедности који се односе на пројектовање и израду лифтова и безбедносних компоненти у лифтовима, те слободан промет ових производа.

Трећи одељак садржи одредбе о претпоставци усаглашености, односно српским стандардима којима се преузимају хармонизовани (европски) стандарди и другим српским стандардима у овој области.

Четврти одељак прописује обавезно оцењивање усаглашености безбедносних компоненти и лифтова, који су детаљно прописани у одговарајућим Прилозима Правилника (Прилози 5-13) а пети одељак садржи одредбе о именованом телу за оцењивање усаглашености лифтова и безбедносних компоненти.

Шести одељак садржи одредбе о знаку усаглашености и означавању усаглашености лифтова и безбедносних компоненти.

Седми одељак садржи одредбе које се односе на захтеве за лифтове и безбедносне компоненте након испоруке на тржишту, одредбе о документацији која прати лифтове и безбедносне компоненте, као и заштитну клаузулу.

Осми одељак садржи прелазне и завршне одредбе које се односе на измену терминологије у вези са приступањем Србије ЕУ и потписивањем АСАА споразума, важење и примену старог прописа у прелазном периоду, рад именованих тела за оцењивање усаглашености у прелазном периоду и ступање на снагу и примену Правилника.

Прилог 1 Правилника садржи одредбе о битни захтевима за заштиту здравља и безбедности који се односе на пројектовање и израду лифтова и безбедносних компоненти у лифтовима.

Прилог 2 прописује садржину Декларације о усаглашености лифтова и безбедносних компоненти, а Прилог 3 изглед и садржину Српског знака усаглашености и СЕ знака.

Прилог 4 садржи списак безбедносних компоненти лифтова.

Прилози 5-13 садрже одредбе о поступцима за оцењивање усаглашености лифтова и безбедносних компоненти, а Прилог 14 захтеве које мора да испуни тело за оцењивање усаглашености да би било именовано за оцењивање усаглашености.

**П
Р
А
В
И
Л
Н
И
К**

ПРИЛОГ 1
БИТНИ ЗАХТЕВИ
ЗА ЗАШТИТУ
ЗДРАВЉА И
БЕЗБЕДНОСТИ

ПРИЛОГ 2
САДРЖАЈ
ДЕКЛАРАЦИЈЕ О
УСАГЛАШЕНОСТИ

ПРИЛОГ 3
ЗНАК
УСАГЛАШЕНОСТИ

ПРИЛОГ 4
СПИСАК
БЕЗБЕДНОСНИХ
КОМПОНЕНТИ
ЛИФТОВА

ПРИЛОГ 5
ПРЕГЛЕД ТИПА

ПРИЛОГ 6
ЗАВРШНА
КОНТРОЛА
ЛИФТА

ПРИЛОГ 7
ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ
КВАЛИТЕТА
БЕЗБЕДНОСНИХ
КОМПОНЕНТИ

ПРИЛОГ 8
ПОТПУНО
ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ
КВАЛИТЕТА
БЕЗБЕДНОСНИХ
КОМПОНЕНТИ

ПРИЛОГ 9
ПОЈЕДИНАЧНА
ВЕРИФИКАЦИЈА
ЛИФТА

ПРИЛОГ 10
УСАГЛАШЕНОСТ
БЕЗБЕДНОСНИХ
КОМПОНЕНТИ СА
ТИПОМ

ПРИЛОГ 11
ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ
КВАЛИТЕТА ЗА
ЛИФТОВЕ

ПРИЛОГ 12
ПОТПУНО
ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ
КВАЛИТЕТА
ЛИФТОВА

ПРИЛОГ 13
ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ
КВАЛИТЕТА
ПРОИЗВОДЊЕ ЗА
ЛИФТОВЕ

ПРИЛОГ 14
ЗАХТЕВИ ЗА
ИМЕНОВАНА
ТЕЛА

Структура Правилника

2. ОБЛАСТ ПРИМЕНЕ ПРАВИЛНИКА

2.1. Производи на које се примењује Правилник

Правилник се примењује на лифтове који се трајно употребљавају у зградама и објектима, као и на безбедносне компоненте лифтова:

1. Уређаји за забрављивање врата возног окна.
2. Уређаји за спречавање пада кабине или неконтролисаног кретања кабине.
3. Уређаји за ограничење прекорачења брзине.
4. Одбојници, и то:
 - 4.1 Одбојници који акумулирају кинетичку енергију, без пригушења или са повратним пригушењем.
 - 4.2 Одбојници са пригушењем.
5. Безбедносни уређаји уграђени у цилиндри хидрауличних кола када се ови уређаји користе као уређаји за спречавање пада.
6. Електронски безбедносни уређаји у облику безбедносних прекидача који садрже електронске компоненте.

Лифтови на које се примењује Правилник су лифтови који се „трајно употребљавају у зградама и објектима”. То одговара значењу у којем се реч „лифтови” најчешће користи. Уређаји за подизање који се користе у сличне транспортне сврхе, али су уграђени на отвореном на планинама или у градским срединама нису обухваћени Правилником. У подручје примене Правилника спадају само лифтови који се „трајно” употребљавају у зградама и објектима. Правилник се стога не примењује на привремено постављене лифтове, нпр. за потребе транспорта грађевинских радника.

Корисно је размотрити различите елементе дефиниције „лифта”, да би се појаснила област примене овог прописа:

- **лифт је постројење које опслужује одређене нивое**

Лифт је дефинисан као постројење које „опслужује одређене нивое”. То значи да се лифт креће између фиксних, унапред одређених нивоа зграде или објекта (етажа) на којима лица могу да улазе у кабину или излазе из ње. Уређаји за дизање намењени приступу положајима на висини који нису пројектовани за превоз лица до унапред одређених нивоа или етажа и са тих нивоа или етажа не спадају у подручје примене Правилника;

- **с носачем**

Лифт је постројење с носачем. Израз „кабина” није дефинисан у Правилнику. Према општем схватању, носач (кабина) је део лифта који носи и штити лица или лица и терет који се превозе лифтом;

Правилник захтева да кабина лифта буде у потпуности затворена да би заштитила од опасности лица која се у њој налазе, али треба истаћи да је ово битан здравствени и безбедносни захтев за лифтове тј. да није део дефиниције лифта.

- **који се креће дуж крутих вођица;**

Уобичајено лифтови на које се примењује Правилник имају носач „који се креће дуж крутих вођица” у физичком смислу. Међутим, дефиниција лифта укључује и лифтове који, иако се крећу дуж утврђеног пута, немају круте вођице у физичком смислу.

- **са нагибом под углом већим од 15 степени према хоризонтали;**

Правилник се примењује на лифтове са вођицама „са нагибом под углом већим од 15 степени према хоризонтали”. Правилник дакле обухвата и лифтове који се крећу под нагибом, као што су лифтови уграђени поред покретних степеница. Лифтови који се крећу под нагибом на које се примењује Правилник су постројења која опслужују зграде или објекте, што их разликује од жичара, које су искључене из подручја примене Правилника. Постројења за превоз лица са нагибом мањим од 15° према хоризонтали не сматрају се лифтовима у смислу Правилника, и подлежу Правилнику о безбедности машина („Службени гласник РС”, број 13/10).

- **намењен је за превоз лица, лица и терета или само терета ако је носач доступан и ако је опремљен командама постављеним унутар носача или на дохват лица унутар носача.**

Правилник о лифтовима се примењује на:

1. лифтове намењене само за превоз лица;
2. лифтове намењене за превоз лица и терета;
3. лифтове намењене само за превоз терета, ако је носач доступан лицима и ако је носач опремљен командама постављеним унутар носача или на дохват лица унутар носача.

Лифтови намењени само за превоз терета са носачем који није доступан лицима и лифтови намењени за превоз терета са носачем који је доступан лицима за потребе утовара и истовара терета, али са командама које се налазе изван носача и нису на дохват лица унутар носача, спадају у подручје примене Правилника о безбедности машина.

Радне платформе које се користе за приступ положајима на висини, а нису пројектоване за превоз лица с једног нивоа на други, не спадају у подручје примене Правилника. Такве радне платформе обухваћене су Правилником о безбедности машина.

Правилник се примењује на лифтове приликом њиховог првог стављања на тржиште, односно пуштања у употребу. Он се дакле примењује на нове лифтове.

Нови лифтови обухватају, у складу са мишљењем Комитета за лифтове ЕУ:

1. лифтове уграђене у нове зграде/објекте; 2. нове лифтове уграђене у постојеће зграде/објекте; 3. лифтове уграђене у постојећа возна окна као замена за постојеће лифтове, укључујући и случајеве када се задржавају постојеће круте воћице и њихови причвршћивачи или само причвршћивачи.

Безбедносне компоненте за лифтове које су као такве предмет Правилника су компоненте које спадају у шест категорија безбедносних компоненти које су таксативно наведене у Прилогу 4 Правилника. Остале компоненте, чак и ако имају важну улогу у осигурању безбедности инсталације лифта, нису предмет одредаба Правилника као такве, али њихова усаглашеност мора да буде оцењена заједно са инсталацијом лифта у коју се уграђују. Већина компоненти лифта на неки начин доприноси његовом безбедном раду. Међутим, безбедносне компоненте за лифтове су компоненте које су уграђене с конкретном наменом да врше одређену суштинску безбедносну функцију, а не само да служе за уобичајени рад лифта. Дакле, само безбедносне компоненте које су наведене у Прилогу 4 улазе у подручје примене Правилника као такве. За усаглашеност свих осталих компонента лифта одговоран је инсталатер лифта заједно са постројењем лифта у који су те компоненте уграђене.

Треба истаћи да се Правилник примењује на безбедносне компоненте за лифтове независно од тога да ли су стављене на тржиште самостално или директно уграђене у постројење лифта.

2.2 Производи на које се не примењује Правилник

Правилник даје списак лифтова и уређаја који нису обухваћени Правилником. Неки од уређаја на том списку задовољавају дефиницију лифта, али су ипак искључени из подручја примене. Остали уређаји на списку не задовољавају дефиницију, али су уврштени на списак искључења ради јасноће.

- **Жичаре.** Жичаре пројектоване за превоз лица уређују се посебним прописима. Иначе, у ЕУ су обухваћене одредбама Директиве 2000/9/ЕЗ о жичарама. У тој Директиви наведено је да постројења жичара обухватају системе планинских лифтова који се користе у планинским туристичким центрима, као што су успињаче, жичаре, гондоле, седећи лифтови и ски-лифтови типа „сидро”, као и слична постројења која се користе у јавном градском превозу.

- **Лифтови за војну или полицијску намену.** Треба истаћи да се ово искључење односи само на лифтове који су посебно пројектовани за војну или полицијску намену. Према томе, лифтови који опслужују зграде или објекте које

користи војно или полицијско особље, али који нису посебно пројектовани за војну или полицијску намену, спадају у подручје примене Правилника.

- **Рударска опрема за дизање намотавањем.** Рударска опрема за дизање намотавањем, која се користи за превоз лица и особа на радне нивое и са радних нивоа у окнима рудника, одговара дефиницији лифта, али сматра се да је ова опрема предмет посебних прописа. Рударска опрема за дизање намотавањем је такође искључена и из подручја примене Правилника о безбедности машина. Намера је била да се искључењем обухвате лифтови уграђени у окно рудника. Ако су у друге делове рудника уграђени стандардни лифтови масовне производње, као што су лифтови са зупчаником и зупчастом летвом, на њих се не односи искључење рударске опреме за дизање са намотавањем из Правилника.

- **Уређаји за дизање у позориштима.** Уређаји за дизање у позориштима су искључени и из подручја примене Правилника, а и из подручја примене Правилника о безбедности машина. Међутим, треба истаћи да се искључење уређаја за дизање у позориштима не односи на лифтове уграђене у позориштима који служе за приступ посетилаца простору за седење или који служе да запосленима у позоришту омогуће приступ другим деловима позоришта, јер се на ове лифтове примењује Правилник.

- **Уређаји за дизање уграђени у превозна средства.** Уређаји за дизање уграђени у превозна средства (друмска возила, возове, бродове, летелице итд.) нису обухваћени Правилником јер нису уграђени у зграде или објекте. На такве лифтове се примењују посебни прописи.

- **Уређаји за дизање повезани с машинама и намењени искључиво за приступ радном месту.**

Искључење важи у следећим случајевима:

- Уређаји за дизање повезани с машинама и намењени искључиво за приступ радним управљачким местима или пунктовима за одржавање, као што су нпр. лифтови фиксирани на кранове који служе за приступ до управљачке кабине. На такве лифтове се примењује Правилник о безбедности машина.

- Лифтови намењени за приступ радним местима на машинама, а који су повезани са зградама или конструкцијама које су саставни део машина (нпр. лифтови у ветрењачама). На такве лифтове се примењује Правилник о безбедности машина.

Искључење не важи у следећим случајевима:

- Лифтови намењени за приступ радним местима на машинама, а који су повезани са зградама или конструкцијама које нису саставни део машина; такви лифтови су предмет Правилника.

- Лифтови повезани са машинама који су намењени за јавни превоз; такви лифтови су предмет Правилника.

(Текст овог искључења је модификован кроз Правилник о безбедности машина, тако да се Правилник о безбедности машина односи на подизање уређаја намењених искључиво за приступ радној станици, укључујући одржавање и контролне пунктове на машинама).

- **Возови са зупчаником и зупчастом летвом.** Возови са зупчаником и зупчастом летвом нису обухваћени Правилником, будући да, као и жичаре, нису уграђени у зграде или објекте. Возове са зупчаником и зупчастом летвом не треба мешати с лифтовима са зупчаником и зупчастом летвом, на које се примењује Правилник.

- **Уређаји за дизање на градилишту.** Уређаји за дизање на градилишту су лифтови који су привремено уграђени ради превоза грађевинских радника и терета до различитих нивоа зграде у току изградње или поправки. Уређаји за дизање на градилишту су обухваћени посебним прописима.

2.3 Дефиниција инсталатера лифта

Обавезе у вези с лифтовима из Правилника дужан је да испуни инсталатер лифта. Коришћење појма „инсталатер” објашњава се историјом прописа о лифтовима, који су обично утврђивали обавезе лица које поставља лифт на локацији. У Правилнику, израз „инсталатер” употребљен је више у правном него у физичком смислу. „Инсталатер лифта”, у складу с дефиницијом из Правилника, је предузетник или правно лице које је преузело одговорност за усаглашеност уграђеног лифта с Правилником, независно од тога да ли је то лице заиста извршило пројектовање, израду или уградњу лифта. Чак и у случајевима када више од једног лица учествује у пројектовању, изради, састављању и уградњи лифта, одговорност за усаглашеност уграђеног лифта мора да преузме једно правно или физичко лице – инсталатер лифта.

Међутим, треба истаћи да се у Правилнику израз „инсталатер лифта” такође користи за лице које врши оцењивање усаглашености у фази пројектовања лифта, чак и када друго лице преузме одговорност за усаглашеност уградње.

Инсталатер је дефинисан као „предузетник или правно лице”. У овом водичу се израз „лице” користи да означи или предузетника или правно лице (нпр. привредно друштво).

2.4 Дефиниција произвођача безбедносних компоненти

Обавезе из Правилника које се односе на безбедносне компоненте за лифтове дужан је да изврши произвођач безбедносних компоненти. Међутим, овај израз је употребљен више у правном него у физичком смислу. „Произвођач безбедносне компоненте” у складу с дефиницијом из Правилника је предузетник или привредно друштво које одговара за пројектовање, производњу и стављање на

тржиште безбедносне компоненте, које ставља знак усглашености и које сачињава декларацију о усаглашености, независно од тога да ли то лице или друштво заиста обавља физички задатак производње дате компоненте.

Произвођач безбедносних компоненти за лифтове који има седиште изван Србије може неке или све своје обавезе (изузев производње безбедносних компоненти и сачињавања техничке документације) да пренесе на заступника, писменим овлашћењем да у његово име извршава обавезе прописане Правилником.

2.5. Стављање лифта на тржиште

Ова дефиниција одређује тренутак када се лифт сматра стављеним на тржиште. То је важно због тога што неколико чланова Правилника прописује поступке који морају да буду обављени пре стављања лифта на тржиште. Према дефиницији, стављање на тржиште је испорука лифта за употребу на тржишту, што суштински представља прво стављање лифта у употребу од стране инсталатера лифта, дакле тренутак када се лифт први пут ставља на располагање кориснику.

Правилник не прави разлику између различитих категорија корисника. У неким случајевима, лифтови уграђени у нове зграде се стављају на располагање грађевинским радницима да би им се олакшао приступ згради током завршетка њене изградње. У том случају, лифт мора да се сматра стављеним на располагање кориснику. Сходно томе, лифт мора да испуњава све захтеве Правилника и морају да буду обављени одговарајући поступци оцењивања усаглашености пре него што се дозволи његово коришћење од стране грађевинских радника у ову сврху.

2.6. Стављање на тржиште безбедносних компоненти за лифтове

Стављање безбедносне компоненте на тржиште је свака уградња безбедносне компоненте у лифт пре стављања лифта у употребу, као и свака уградња безбедносне компоненте у лифт током века његове употребе. Такође, сматра се да до стављања безбедносне компоненте за лифтове на тржиште долази када произвођач безбедносне компоненте компоненту први пут стави на располагање на тржишту Републике Србије, ради њене дистрибуције, што је у пракси редак случај, јер се по правилу безбедносне компоненте испоручују директно инсталатеру ради уградње у лифт.

Ако инсталатер лифта производи безбедносну компоненту за уградњу у лифт који инсталира, он се сматра произвођачем безбедносне компоненте и има потпуно исте обавезе као и остали произвођачи безбедносних компоненти за лифтове.

2.7. Веза између лифта и зграде, односно објекта

Пошто је постројење лифта повезано са зградом или објектом у који је уграђено, неопходно је обезбедити сарадњу и двосмеран проток информација између инсталатера лифта и лица одговорног за рад на згради или објекту:

- лице одговорно за рад на згради или објекту мора да достави инсталатеру лифта све потребне информације у вези са структуром зграде, као што су димензије окна и машинског простора и коришћени материјали, да би се обезбедило да начин на који је лифт пројектован одговара згради у коју ће бити уграђен. То лице такође мора да упозна инсталатера лифта са свим посебним захтевима које лифт мора да испуни имајући у виду његову предвиђену намену, као што је одређени степен тачности при заустављању, доступност за лица с посебним потребама или отпорност на ватру врата на етажама;
- инсталатер лифта мора да достави лицу одговорном за рад на згради или објекту информације које су потребне да би се обезбедило да одговарајући структурни елементи објекта имају потребне димензије и носивост да би могли да носе елементе лифта који морају да буду причвршћени на њих или да се ослањају на њих. Он такође мора да наведе опрему која мора да буде обезбеђена пре пуштања лифта у употребу да би се обезбедио безбедан рад лифта, укључујући и потребно осветљење на етажама и начин функционисања двосмерног система комуникације за позивање службе за спашавање.

Да би сврха ове сарадње била постигнута, од суштинског значаја је да се информације које достави лице одговорно за рад на згради проследи лицу одговорном за фазу пројектовања лифта уколико то лице није инсталатер лифта, иако треба истаћи да инсталатер лифта, према дефиницији, сноси искључиву одговорност за усаглашеност лифта са прописаним захтевима.

Ово је посебно важно када се елементи лифта испоручују инсталатеру лифта у облику комплета спремног за уградњу. С друге стране, инсталатер лифта мора добављачу комплета да пружи потребне информације о структури зграде и предвиђеној намени лифта. Добављач комплета са своје стране мора инсталатеру лифта да достави неопходне информације о потребним карактеристикама зграде.

Инсталације у возном окну

Основни разлог због којег је забрањено постављање других инсталација осим оних које су неопходне за рад и безбедност лифта у возно окно јесте чињеница да ће тим инсталацијама можда морати да се приступа због прегледа или поправки. Не може се очекивати да нпр. стручна лица за водовodne инсталације или информатичку опрему имају потребно знање и да су оспособљени за безбедно интервенисање у возном окну лифта.

Аутоматски системи за гашење пожара

Ако је аутоматски систем за гашење пожара уграђен у возно окно, он мора да се сматра саставним делом постројења лифта. Конкретно, у постројењу лифта морају да постоје средства којима се обезбеђује да путници који користе лифтове стигну до етажне на којој могу безбедно да изађу из кабине лифта пре активирања аутоматског система за гашење пожара.

У супротном, било би опасно уградити такав систем у постројење лифта које није на одговарајући начин пројектовано, јер би аутоматско активирање система за гашење пожара могло да угрози безбедан рад лифта и да створи ризик од заробљавања људи у кабинџ лифта у случају пожара.

2.8. Примена посебних прописа

На лифтове се у одређеним случајевима примењују други прописи које се баве конкретним ризицима. На ризике којима се баве такви посебни прописи не примењује се Правилник. На све захтеве, односно ризике, који нису обухваћени другим посебним прописима, примењује се Правилник.

Правилник о електромагнетској компатибилности

Битни здравствени и безбедносни захтеви из тач. 1.5.10 и 1.5.11 Прилога 1 Правилника о безбедности машина („Службени гласник РС“ број 13/10) се примењују и на лифтове, и односе се како на емисију зрачења, тако и на имуност постројења лифтова на интерференцију спољашњег зрачења (електромагнетска компатибилност).

Постоје два српска стандарда везана за електромагнетску компатибилност лифтова:

- SRPS EN 12016 – Електромагнетска компатибилност – Стандард породице производа за лифтове, покретне степенице и покретне траке – Отпорност. Упућивање на овај стандард објављено је на списковима стандарда који прате следеће прописе: Правилник, затим Правилник о електромагнетној компатибилности („Службени гласник РС“, бр. 13/10), као и Правилник о безбедности машина.
- SRPS EN 12015 – Електромагнетска компатибилност – Стандард породице производа за лифтове, покретне степенице и покретне траке – Емисија. Упућивање на овај стандард објављено је на Списку стандарда који прате Правилник о електромагнетној компатибилности.

(И овде треба нагласити да инсталатер лифта/произвођач безбедносне компоненте по свом избору може да примени српске стандарде са списка стандарда који прате Правилник, да би задовољио битне захтеве Правилника. Ако српски стандарди нису примењени или су само делимично примењени, произвођач безбедносне компоненте, односно инсталатер лифта мора да сачини техничку документацију

тако што ће на други одговарајући начин доказати усаглашеност са Правилником. И у једном и у другом случају, произвођач безбедносне компоненте, односно инсталатер лифта мора да сачини и потпише декларацију о усаглашености).

Правилник о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона

Електрични делови за лифтове су искључени из подручја директне примене Правилника о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона („Службени гласник РС“ број 13/10), будући да су захтеви за електричне компоненте лифтова укључени у Правилник.

Међутим, битни захтеви за здравље и безбедност из тачке 1.5.1 Прилога 1 Правилника о безбедности машина који се односи на спречавање штетности електричне природе примењују се на лифтове на основу захтева из одељка 1.1 Прилога 1 Правилника.

Сходно томе, иако се на електричну опрему лифтова и безбедносних компоненти за лифтове као такву не примењује директно Правилник о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона, она мора да испуњава циљеве у погледу заштите здравља и безбедности који су утврђени у Прилогу 1 тог Правилника.

Прописи о заштити здравља и безбедности на раду

Прописи који уређују област безбедног коришћења лифтова на радном месту могу садржавати одређене одредбе, односно захтеве везане за лифтове који су уграђени на радним местима, с тим да не би смело да постоји преплитање одредаба тих прописа у односу на Правилник. На пример, могуће је таквим прописима уредити надлежност инспектора за здравље и безбедност на раду, за инспекцијски надзор над лифтовима који се користе у радној средини.

Са друге стране, било би неприхватљиво таквим прописима уређивати надлежност тела која врше редовне, односно ванредне прегледе лифтова, с обзиром да је та област уређена Правилником.

Прописи из области заштите здравља и безбедности на раду увек се примењују на заштиту здравља и безбедности особља задуженог за одржавање и прегледе које врши интервенције на лифтовима, независно од тога где се налазе постројења лифтова.

Правилник о безбедности машина (Детаљније у одељку 3.3. овог водича)

2.9. Слободан промет

Лифтови и/или безбедносне компоненте које испуњавају захтеве и услове из Правилника стављају се на тржиште слободно, без икаквих ограничења.

На компоненте за лифтове, које не спадају у шест категорија безбедносних компоненти које су наведене у Прилогу 4 Правилника, не примењују се директно одредбе Правилника. Усаглашеност тих компоненти се оцењује приликом оцењивања усаглашености пројекта лифта и постројења лифта у који се уграђују. Такве компоненте за лифтове могу слободно да се крећу на тржишту на основу једноставне декларације којом произвођач изјављује да су намењене за уградњу у лифт.

3. БИТНИ ЗАХТЕВИ ЗА ЗАШТИТУ ЗДРАВЉА И БЕЗБЕДНОСТИ

Заштита здравља и безбедности људи је истовремено и једна од основних дужности и прерогатив законодавног оквира. Регулаторна техника позната као „Нови приступ техничком законодавству и стандардима” усвојена је у оквиру хармонизације нашег законодавства са законодавством ЕУ и подразумева прописивање искључиво битних здравствених и безбедносних захтева које производи морају да испуњавају да би могли слободно да се стављају на тржиште, док су детаљне техничке спецификације за испуњавање тих захтева дате у одговарајућим српским стандардима.

Дакле, Правилник у складу са преузетом директивом и принципима Новог приступа, прописује само битне захтеве за заштиту здравља и безбедности који се односе на пројектовање и израду лифтова и безбедносних компоненти у лифтовима, а детаљни захтеви за безбедност и други технички захтеви за лифтове и безбедносне компоненте садржани су у српским стандардима којима се преузимају хармонизовани (европски) стандарди у области лифтова.

Битни захтеви за заштиту здравља и безбедности су прописани у Прилогу 1 Правилника.

Инсталатер лифта може да бира начин како ће ти захтеви бити остварени, али је усаглашеност са битним захтевима за здравље и безбедност за лифтове обавезна.

Битни захтеви за заштиту здравља и безбедности су подељени у неколико одељака:

Опште напомене (средства за ношење/ослањање кабине, прикључни и завршни делови морају обезбедити одговарајући ниво опште безбедности и мора

се на најмању могућу меру смањити ризик од пада кабине; електрична опрема мора бити инсталирана и повезана тако да грешка не доводи до опасне ситуације; лифт мора бити пројектован/израђен/уграђен да се спречи нормалан полазак уколико се прекорачи називна носивост лифта; лифт мора бити опремљен уређајем за праћење и ограничење брзине, итд);

Опасности по лица у кабинџ (врата кабине морају да остану затворена и забрављена ако лифт стане између два нивоа; у случају нестанка струје лифт мора да има уређаје за спречавање слободног пада/неконтролисаног кретања кабине нагоре, итд);

Опасности по лица изван кабине (спречавање опасности од пригњечења када је кабина у једном од својих крајњих положаја, врата возног окна морају имати одговарајућу механичку отпорност, итд);

Остале опасности (врата возног окна морају имати одговарајућу отпорност на ватру; противтегови се морају уградити тако да се избегне било какав ризик од судара са кабином, итд);

Означавање (осим захтева из тач. 1.7.3. Прилога 1 Правилника о безбедности машина који се односе на означавање машина, лифт мора имати лако видљиву натписну плочицу која јасно показује називну носивост у килограмима и највећи број путника који се могу превозити, итд)

Уз одређене изузетке, битни захтеви за здравље и безбедност се не примењују директно на безбедносне компоненте, али безбедносне компоненте морају да испуне те захтеве у смислу да морају да буду пројектоване, произведене и уграђене у лифтове тако да омогуће лифтовима у које су уграђене да испуњавају одговарајуће битне захтеве за здравље и безбедност.

Произвођачи безбедносних компоненти стога морају јасно да наведу карактеристике лифтова у које њихове безбедносне компоненте могу да се уграђују.

Инсталатер лифта је у потпуности одговоран да уградња одговарајућих безбедносних компоненти у лифт омогући лифту и постројењу лифта да испуни битне захтеве за здравље и безбедност.

3.1. Релевантност битних захтева за здравље и безбедност

Битни захтеви за здравље и безбедност се односе на конкретне опасности везане за лифтове и безбедносне компоненте за лифтове. Они се дакле примењују уколико одређена опасност постоји код датог лифта или безбедносне компоненте.

Први корак који треба да учини инсталатер лифта или произвођач безбедносне компоненте јесте да **идентификује све опасности везане за свој производ, а тиме и да одреди који битни здравствени и безбедносни захтеви су релевантни.**

Процена ризика омогућује инсталатеру лифта или произвођачу безбедносне компоненте да одреде које опасности захтевају примену посебних заштитних мера. У опасности које треба узети у обзир спадају како оне везане за уобичајену употребу производа, тако и оне везане за неправилну употребу која се може предвидети.

У случају лифтова или безбедносних компоненти за које се врши преглед типа, битни захтеви који се примењују и начини на које су они испуњени морају детаљно да буду описани у техничкој документацији из Прилога 5А или из Прилога 5Б.

У случају лифтова или безбедносних компоненти на које се примењују поступци потпуног обезбеђења квалитета, за сваки производ пројектован у оквиру система обезбеђења квалитета, битне захтеве који се примењују и начине њиховог испуњавања мора да документује произвођач безбедносне компоненте у складу са Прилогом 8, односно инсталатер лифта у складу са Прилогом 12.

У случају лифтова на које се примењује поступак појединачне верификације, битни захтеви који се примењују и начини њиховог испуњавања морају да буду наведени у техничкој документацији инсталатера лифта у складу са Прилогом 9.

3.2. Стање технике

У неким случајевима можда неће бити могуће у потпуности испунити одређене битне здравствене и безбедносне захтеве имајући у виду тренутно стање технике. У таквим случајевима, инсталатер лифта или произвођач безбедносне компоненте мора да тежи остварењу циљева који су утврђени битним захтевима у највећој могућој мери.

Правилник не садржи никакво објашњење појма „стање технике”, али се уопштено сматра да он подразумева и технички и економски аспект. Решења која одговарају стању технике су она која користе најуспешнија техничка средства која су у датом тренутку доступна и која могу да буду примењена уз трошак који је сразмеран укупном трошку производа.

Такође треба истаћи да је овде реч о „тренутном стању технике”, односно стању технике у време пројектовања производа и његове израде или уградње. Захваљујући техничком напретку, стање технике напредује са доступношћу све делотворнијих техничких средстава. Сходно томе, техничко решење за које се у

дато време сматра да испуњава битне здравствене и безбедносне захтеве Правилника можда касније неће бити сматрано примереним ако је стање технике напредовало. Српски стандарди садрже техничке спецификације које омогућавају инсталатерима лифтова и произвођачима безбедносних компоненти да испуне битне здравствене и безбедносне захтеве. Српски стандарди дају добру представу о тренутном стању технике. Напредовање стања технике се одражава у ревидирању ових стандарда.

3.3. Релевантност Правилника о безбедности машина

Лифтови на које се примењује Правилник искључени су из подручја примене Правилника о безбедности машина, тако да су поступци оцењивања усаглашености и обавезе везане за стављање на тржиште и пуштање у употребу тих лифтова регулисане само Правилником.

Међутим, **за опасности које нису обухваћене Прилогом 1 Правилника, примењују се битни захтеви за заштиту здравља и безбедности из Прилога 1 Правилника о безбедности машина.** Даље, битни захтеви из тачке 1.1.2 Прилога 1 Правилника о безбедности машина морају се увек примењивати.

Дакле, приликом усвајања Правилника одлучено је да се пропишу битни здравствени и безбедносни захтеви за опасности које су изричито везане за лифтове, а да се за опасности које су заједничке за већину машина изврши упућивање на Прилог 1 Правилника о безбедности машина.

У наставку су наведени битни захтеви за здравље и безбедност из Прилога 1 Правилника о безбедности машина који се примењују и на лифтове. Списак је заснован на документима које су сачинили Европска координација пријављених тела за оцењивање усаглашености за лифтове и Технички комитет 10 CEN-а.

3.3.1. Битни захтеви за здравље и безбедност из Правилника о безбедности машина који се суштински примењују и на лифтове

Одређени битни захтеви за здравље и безбедност из Правилника о безбедности машина се у суштинском смислу примењују и на лифтове. У овој тачки 3.3.1. је дата листа примера:

Тачност заустављања

Захтев који се односи на ризик клизања, спотицања или падања подразумева да лифт мора да буде пројектован тако да спречи те ризике. Сходно томе, лифт мора да се зауставља на етажама с довољном тачношћу да спречи ризик од спотицања или падања лица приликом уласка у кабину или изласка из ње. За лифтове за одређене врсте зграда (нпр. болнице) може да буде потребан посебан степен тачности заустављања.

Спецификације за тачност заустављања су наведене у клаузули 5.3 стандарда SRPS EN 81-70. Технички комитет 10 CEN-а је указао да спецификације из стандарда SRPS EN 81-70 могу да се користе за испуњавање битног здравственог и безбедносног захтева тачке 1.5.15 Прилога 1 Правилника о безбедности машина.

Одржавање

Захтеви одељка 1.6. Правилника о безбедности машина који се односе на одржавање морају да буду узети у обзир приликом пројектовања лифтова да би се обезбедило безбедно обављање контроле и безбедно одржавање.

Спецификације које се тичу приступа машинском простору дате су у клаузули 5.2.2 стандарда SRPS EN 81-20.

Електрична опрема

Захтев из одељка 1.5.1. Прилога 1 Правилника о безбедности машина се увек примењује на електричну опрему лифтова и безбедносних компоненти за лифтове. То значи да електрична опрема лифтова и безбедносних компоненти за лифтове мора да задовољава безбедносне захтеве утврђене у Прилогу 1 Правилника о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона, иако се на њих не примењују поступци оцењивања усаглашености из тог прописа.

Спецификације у вези с електричном опремом за лифтове дате су у клаузули 5.10 стандарда SRPS EN 81-20.

Контакт с покретним деловима

Ризици за кориснике лифта услед контакта с покретним деловима су обрађени у одељцима 1.5.2, 2.3, 3.1. и 4.1. Прилога 1 Правилника, а исти ризици за раднике на одржавању и контроли који имају приступ машинском простору су обухваћени захтевима 1.3.7. и 1.3.8. из Прилога 1 Правилника о безбедности машина.

Спецификације у вези са спречавањем ризика који проистичу из контакта с покретним деловима су дате у клаузулама 5.2.5 и 5.5 стандарда SRPS EN 81-20.

3.3.2. Принципи интеграције безбедности

Посебно треба напоменути одељак 1.1.2 Прилога 1 Правилника о безбедности машина који се односи на принципе интеграције безбедности.

Овај одељак се увек примењује на пројектовање и конструкцију лифтова.

Имајући у виду значај тих принципа, није на одмет цитирати целокупан текст поменутог одељка:

„1.1.2. Принципи интеграције безбедности

а) Машина мора бити пројектована и израђена тако да одговара својој намени и да се њом може управљати, да се може прикључивати, подешавати и одржавати без излагања ризику лица која то чине, када се те радње извршавају у предвиђеним условима, при чему се узима у обзир свака неправилна примена машине која се може разумно предвидети.

Циљ предузетих мера, мора бити отклањање сваког ризика од несреће током предвиђеног радног века машине, укључујући и фазе превоза, монтаже, демонтаже, онеспособљавања и одлагања машине као отпада.

б) При избору најприкладнијих метода, произвођач мора примењивати начела следећим редоследом:

- елиминисање или што веће смањење ризика у фази пројектовања и израде машине;

- предузимање потребних заштитних мера које се односе на ризике који се не могу елиминисати;

- обавештавање корисника о преосталим ризицима због недостатака предузетих заштитних мера, уз навођење захтева за посебним оспособљавањем и одређивањем потреба за обезбеђивањем личне заштитне опреме.

в) При пројектовању и изради машине, као и при изради упутстава, произвођач, осим предвиђене намене машине, мора да предвиди и сваку њену неправилну употребу која се може разумно предвидети.

Машина мора бити пројектована и израђена, тако да се спречи неправилна употреба, ако би таква употреба проузроковала ризик. Када је то одговарајуће, упутства морају упозорити корисника на начине на које се машина не треба употребљавати, а искуство је показало да и то може да се деси.

г) Машина мора бити пројектована и израђена тако да се узму у обзир ограничења руковоаца, ради потребне или предвидиве употребе његове личне заштитне опреме.

д) Машина мора бити испоручена са свом посебном опремом и прибором који су битни за њено подешавање, прикључивање, одржавање и безбедну употребу.“

Став (д) подразумева да, у случајевима када је за безбедно и успешно обављање радњи одржавања или спашавања потребна посебна опрема, као што су посебни алати или софтвер, ту опрему треба да испоручи инсталатер заједно с лифтом приликом стављања лифта на тржиште. Додатна објашњења принципа интеграције безбедности дата су у стандарду SRPS EN ISO 12100-1.

3.3.3. Примена српских стандарда за машине

Да би испунили битне здравствене и безбедносне захтеве из Прилога 1 Правилника о безбедности машина који се примењују на лифтове, инсталатери лифтова могу да примене техничке спецификације одговарајућих српских стандарда којима су преузети хармонизовани стандарди.

То могу да буду:

-спецификације српских стандарда којима су преузети хармонизовани стандарди за лифтове (а који подржавају одговарајуће битне захтеве Правилника о безбедности машина), или

-спецификације српских стандарда којима су преузети хармонизовани стандарди за машине.

Када је битан захтев за здравље и безбедност обухваћен неким конкретним стандардом за лифтове, тај стандард има предност у примени у односу на стандард за машине који се односи на исти захтев.

Када је упућивање на неки стандард објављено у Службеном гласнику РС у оквиру примене Правилника о безбедности машина, примена тог стандарда доноси претпоставку усаглашености са битним здравственим и безбедносним захтевима Правилника о безбедности машина који су тим стандардом обухваћени. Примена таквог стандарда такође доноси и претпоставку усаглашености са битним захтевима за здравље и безбедност који су стандардом обухваћени у делу који се односи на лифтове. Стога, према општем правилу, нема посебног објављивања упућивања на стандарде за машине у оквиру примене Правилника о безбедности лифтова.

3.4. Димензије и јачина кабине лифта

Неопходно је да се обезбеди да тело кабине буде довољно јако и чврсто за сигуран и безбедан рад између вођица и држање правилног положаја у односу на радну опрему врата возног окна и опрему за управљање лифтом у окну. Димензије кабине морају да одговарају максималном броју лица и максималној називној носивости за коју је лифт предвиђен.

Спецификације за потребан простор и јачину кабине лифта дате су у клаузули 5.4 стандарда SRPS EN 81-20.

За лифтове који су посебно изложени ризику од оштећења због вандализма, додатне спецификације дате су у клаузули 5.4 стандарда SRPS EN 81-71.

3.5. Доступност кабине лифта особама с инвалидитетом

Лифтови су важно средство које свакоме омогућава приступ изграђеном простору, укључујући и особе које имају трајне или привремене тешкоће с коришћењем степеница. Да би остварили ту улогу, лифтови морају да буду пројектовани и конструисани тако да свима олакшавају приступ и коришћење. Ово се примењује на све лифтове, сем у случајевима када димензије возног окна у које лифт треба да буде уграђен не дозвољавају уградњу кабине и врата који су доступни особама с инвалидитетом.

Спецификације за доступност лифтова свим особама, укључујући и особе с инвалидитетом, дате су у клаузули 5 стандарда SRPS EN 81-70. У том стандарду су описане три величине кабина лифта: тип 1, тип 2 и тип 3, које пружају различите нивое доступности корисницима у инвалидским колицима.

3.6. Средства за ношење и ослањање

Пројектовање, конструкција и уградња средстава за ношење и ослањање кабине свакако представља један од најважнијих аспеката безбедности лифта.

Средства за ношење и ослањање су сва средства која се користе за савладавање силе гравитације која делује на кабину лифта, независно од тога да ли су постављена изнад или испод кабине.

Спецификације за средства за ношење и ослањање дате су у клаузули 5.5 стандарда SRPS EN 81-20 и 5.12 и Прилогу Е стандарда SRPS EN 81-50, те у клаузули 5.5 стандарда SRPS EN 81-20 и клаузули 5.13 стандарда SRPS EN 81-50.

Спецификације за жичану ужад за лифтове дате су у стандарду SRPS EN 12385-5. Спецификације за крајеве жичане ужади дате су у стандарду SRPS EN 13411-7.

3.7. Контрола оптерећења

Иако су лифтови и њихове компоненте пројектовани с одређеном маргином безбедности када је у питању предвиђена носивост за лица и терет, често преоптерећење може да доведе до претераног хабања или оштећења која доводе до кварова на компонентама. Стога се захтева уградња средстава којима се спречава покретање лифта ако је прекорачена називна носивост.

Спецификације за уређаје за контролу оптерећења дате су у клаузули 5.12.1.2 стандарда SRPS EN 81-20.

3.8. Откривање прекорачења брзине

Функција граничника брзине (или уређаја за ограничење прекорачења брзине) је да открије превелику брзину кабине лифта и да активира уређаје који ће спречити слободан пад кабине. Граничник брзине такође може да активира и рад уређаја којим се спречава неконтролисано кретање кабине нагоре.

Уређаји за ограничење прекорачења брзине су безбедносне компоненте које су наведене у Прилогу 4 Правилника, тачка 3.

Спецификације за граничнике брзине и средства за заштиту кабине у узлазном кретању од прекорачења брзине на електричним лифтовима дате су у клаузули 5.6.2.2.1 стандарда SRPS EN 81-20. Спецификације за граничнике брзине за хидрауличне лифтове дате су у клаузули 5.6.2.2.1 стандарда SRPS EN 81-20.

Тестови за граничнике брзине су дати у клаузули 5.4 стандарда SRPS EN 81-50. Тестови за средства за заштиту кабине у узлазном кретању од прекорачења брзине су дата у клаузули 5.7 стандарда SRPS EN 81-50.

Лифтови с погонским системом (нпр. одређени системи с погонским вијком) код којих не постоји ризик од прекорачења брзине не морају да имају граничник брзине.

3.9. Праћење и ограничење брзине

Код брзих лифтова, одређене безбедносне компоненте (као што су нпр. одбојници) могу да обављају своју заштитну функцију само ако се брзина лифта креће унутар одређених граничних вредности. Такви лифтови морају да буду опремљени средствима за праћење и ограничавање брзине у оквиру тих вредности у положајима у којима дата безбедносна компонента може да се нађе приликом рада.

Спецификације за праћење и ограничење брзине у случају одбојника с ограниченим ходом дате су у клаузули 5.12.1.3 и 5.9.2.4 стандарда SRPS EN 81-20.

3.10. Фрикционе ужетњаче

Код лифтова с вучним погоном, ужад за ношење мора да остане у правилном положају унутар канала на фрикционој ужетњачи да би се избегло претерано клизање у току рада. Да би овај захтев био испуњен, мора да се одржава довољна напетост ужади, а својства ужади и ужетњаче морају да буду компатибилна.

Спецификације за обезбеђивање стабилности вучне ужади на фрикционим ужетњачама дате су у клаузули 5.5 стандарда SRPS EN 81-20.

3.11. Погонска машина лифта

Захтев да лифтови морају да имају сопствену погонску машину не искључује такозване „double-deck” лифтове са две кабине које су постављене једна изнад друге и такозване „дуо” лифтове код којих једна кабина служи као противтег другој.

3.12. Приступ погонској машини лифта

Неопходно је да се спрече незгоде услед контакта између корисника/других лица и опасних елемената погонске машине лифта. Овај захтев се односи на машинску просторију или машински простор (у случају лифтова без машинске просторије), као и на све друге просторе у којима се налазе опасни елементи погонске машине.

Истовремено, потребно је обезбедити неопходна средства којима се овлашћеним лицима која су задужена за контролу и одржавање лифта или за спашавање заробљених лица омогућава да приступе деловима погонске машине који су потребни за те радње.

Спецификације за онемогућавање приступа погонској машини лифта лицима осим оних који морају да приступе машини за потребе контроле, одржавања или спашавања дате су у клаузули 5.2.6 стандарда SRPS EN 81-20.

Додатне спецификације за спречавање неовлашћеног приступа простору за погонску машину лифта и ужетњачу код лифтова који су посебно изложени ризику вандализма дате су у клаузули 5.2 стандарда SRPS EN 81-71.

3.13. Пројектовање управљачког уређаја за особе с инвалидитетом

Да би особе с инвалидитетом могле да користе кабину, она мора не само да има потребне димензије, већ је потребно и да управљачки уређај буде одговарајуће постављен и пројектован.

Спецификације за постављање и пројектовање управљачког уређаја за лифтове предвиђене за особе с инвалидитетом дате су у клаузули 5.4 стандарда SRPS EN 81-70. Додатна упутства о пројектовању тих контрола дата су и у информативним прилозима Е, F и G тог стандарда.

3.14. Означавање функције управљачког уређаја

Сврха овог захтева је да омогући путницима једноставно коришћење управљачког уређаја на етажама и у кабиним и да на најмању могућу меру сведе ризик од грешака. Примера ради, команде за случај нужде морају да буду лако уочљиве и да се разликују од команди за редовно коришћење.

Спецификације за означавање управљачког уређаја дате су у клаузули 5.12.1.1 стандарда SRPS EN 81-20.

Додатне спецификације за начине означавања функције управљачког уређаја ради олакшавања коришћења лифтова за особе с инвалидитетом дате су у клаузули 5.4. и прилозима Е и F стандарда SRPS EN 81-70.

3.15. Међусобна повезаност позивних кола

Иако сваки лифт мора да има сопствену погонску машину, одељак 1.6.3. Прилога 1 Правилника наводи да група лифтова обично има заједнички систем за обраду позивних сигнала који се са етажа шаљу у управљачки систем сваког лифта.

3.16. Електрична опрема

Спецификације које се односе на електричну опрему за лифтове дате су у клаузулама 5.10 и 5.11 стандарда SRPS EN 81-20.

ОПАСНОСТИ ПО ЛИЦА ИЗВАН КАБИНЕ

3.17. Приступ простору у којем се креће кабина

Сврха овог захтева је да обезбеди да корисници лифта или друга лица не буду изложени ризицима у возном окну или простору у којем се креће кабина, услед контакта с кабином лифта у покрету или другим предметима. Приступ том простору може да буде потребан у обављању радњи контроле, одржавања или спашавања, али је потребно применити средства којима се приступ ограничава само на лица која су овлашћена за обављање тих радњи.

Спецификације за спречавање приступа возном окну лифта у друге сврхе изузев одржавања и ванредних ситуација дате су у клаузули 5.2.5 стандарда SRPS EN 81-20.

За лифтове који су посебно изложени ризику од неовлашћеног приступа због вандализма, додатне спецификације за спречавање неовлашћеног приступа возном окну лифта дате су у клаузули 5.1. стандарда SRPS EN 81-71.

3.18. Простор испод и изнад кабине лифта у крајњем доњем и горњем положају у окну

Ризик од пригњечења између кабине лифта и дна или плафона возног окна тиче се првенствено радника на одржавању или контроли чији радни задаци захтевају улазак у возно окно или приступ крову кабине. Овај ризик такође може да се односи на неовлашћена лица која злоупотребљавају лифт и при том заобилазе средства која су уграђена да би се спречио неовлашћен приступ.

Ризик постоји чак и ако упутства инсталатера лифта забрањују приступ крову кабине за потребе одржавања, јер увек постоји могућност да руковалац не поштује та упутства: приликом пројектовања лифта морају да буду узете у обзир

такве предвидљиве неуобичајене ситуације, у складу с одељком 1.1.2 (а) Прилога 1 Правилника о безбедности машина који се примењује на лифтове.

Циљ спречавања ризика од пригњечења постиже се обезбеђивањем слободног простора или склоништа изван крајњих положаја.

Да би овај захтев био испуњен, возно окно лифта мора да буде опремљено јамом испод најнижег положаја до којег може да дође кабина лифта и одговарајућим простором за главу изнад највишег положаја до којег кабина може да дође, како би се омогућило лицу да избегне пригњечење у случају неочекиваног кретања кабине.

Код вертикалних лифтова слободан простор мора да се налази у пројекцији путање кабине. Склоништа изван пројекције путање може да буде дозвољено само код косих лифтова, под условом да је могуће избећи ризик од одсецања.

„Слободан простор или склониште између крајњих положаја” подразумева простор који је трајно на располагању. Захтев који се односи на слободан простор не може дакле да буде испуњен обезбеђивањем заштитних уређаја. Слободан простор или склониште мора да има довољну запремину да обезбеди лицу које се налази изнад или испод кабине заштиту од ризика пригњечења и мора да буде омогућен приступ до слободног простора или склоништа у случају неочекиваног кретања кабине.

Слободан простор испод кабине мора да се мери када су одбојници потпуно сабијени.

Спецификације за положај и димензије слободног простора и склоништа и начин њиховог мерења дате су у клаузули 5.2.5.7 и 5.2.5.8 стандарда SRPS EN 81-20, који дефинишу неопходан слободан простор или склониште као комбинацију минималне запремине и минималне вертикалне удаљености између крајњих положаја кабине лифта и горњег и доњег краја возног окна лифта.

Иако примена ових спецификација није обавезна, оне указују на ниво безбедности који одговара стању технике. Алтернативна решења стога морају да пружају ниво безбедности који је најмање једнак нивоу одређеном у српским стандардима.

3.19. Лифтови без сталног слободног простора или склоништа

Дозвољавају се одступања од захтева за сталним слободним простором или склоништем ради спречавања ризика од пригњечења у изузетним случајевима када овај захтев није могуће испунити. То може да буде случај посебно у постојећим зградама.

Оцењивање „другог одговарајућег начина” помоћу којег се спречава ризик од пригњечења изнад и испод кабине се врши у складу с поступцима оцењивања усаглашености из чл. 10 и 11. Правилника.

Треба нагласити да, ако именовано тело изда сертификат прегледа типа за пројекат лифта који предвиђа спречавање ризика од пригњечења на други начин, а не обезбеђивањем сталног слободног простора или склоништа, у сертификату треба да буде јасно наведено да је уградња лифта у складу са сертификатом прегледа типа дозвољена само у случајевима када захтев везан за слободни простор или склониште није могуће испунити.

3.20. Врата возног окна и уређаји за забрављивање

Функција врата возног окна је да спрече да лица на етажама дођу у контакт с покретним деловима лифта и да спрече падове у возно окно или у простор у којем се креће кабина лифта када се кабина не налази на етажи.

Дозвољава се да отварање врата возног окна почне док се кабина лифта приближава етажи како би се путницима омогућило да изађу из кабине чим она дође на етажу.

Уређаји за забрављивљење врата возног окна су безбедносне компоненте наведене у Прилогу 4 Правилника, тачка 1.

Спецификације за врата возног окна и њихове уређаје за забрављивање дате су у клаузули 5.3 стандарда SRPS EN 81-20. Тестови за уређаје за забрављивање врата возног окна дати су у клаузули 5.2 стандарда EN 81-50.

Пошто су врата возног окна један од елемената лифта који је посебно угрожен вандализмом, додатне спецификације дате су у клаузули 5.3. стандарда SRPS EN 81-71.

ОПАСНОСТИ ПО ЛИЦА У КАБИНИ

3.21. Затвореност кабине лифта

Сврха овог захтева, који се односи на потпуну затвореност кабине лифта и за врата по целој висини, је да спречи ризике који су последица контакта између лица или предмета у кабини и предмета изван кабине у окну или у простору у којем се креће кабина лифта.

Сврха захтева који се односи на забрављивање врата кабине је да се спречи ризик од испадања из кабине. Овај захтев се примењује када постоји празнина у коју лице може да падне између ивице кабине и зида окна или када не постоји окно које би спречило пад.

Спецификације за врата кабине и њихове уређаје за забрављивање дате су у клаузули 5.3. стандарда SRPS EN 81-20.

Пошто су врата кабине један од елемената лифта који је посебно угрожен вандализмом, додатне спецификације дате су у клаузули 5.3. стандарда SRPS EN 81-71 за лифтове који се сматрају посебно изложенима ризику од оштећења због вандализма.

3.22. Слободан пад или неконтролисано кретање кабине нагоре

Сврха захтева је да заштити лица у кабинџ лифта у случају нестанка струје или квара дела система ослањања или ношења кабине. Ако до квара дође када је тежина кабине и њеног терета мања од тежине противтега, мора да буде спречено неконтролисано кретање кабине нагоре. У случају прекида неког елемента система ношења или ослањања мора да буде спречен слободан пад.

Уређаји за спречавање слободног пада или неконтролисаног кретања кабине из одељка 3.2. Прилога 1 Правилника су безбедносне компоненте наведене у Прилогу 4 Правилника, тачка 2.

Безбедносни уређаји уграђени у цилиндри хидрауличних кола, када се користе као уређаји за спречавање пада, представљају безбедносне компоненте наведене у Прилогу 4 Правилника, тачка 5.

За лифтове на електрични погон, спецификације за уређаје за заустављање слободног пада (безбедносну опрему) и средства за спречавање неконтролисаног кретања кабине лифта дате су у клаузули 5.6 стандарда SRPS EN 81-20. Тестови за те уређаје дати су у клаузули 5.3 и 5.7 стандарда SRPS EN 81-50.

За лифтове на хидраулични погон, спецификације за спречавање слободног пада или неконтролисаног кретања кабине лифта дате су у клаузули 5.6 стандарда SRPS EN 81-20. Тестови за безбедносну опрему дати су у клаузули 5.3 стандарда SRPS EN 81-50, а тестови за прекидне вентиле/једносмерне рестрикторе дати су у клаузули 5.7 истог стандарда.

3.23. Одбојници

Одбојници су потребни да би заштитили лица у кабинџ у случају квара управљачког система или ношења или ослањања кабине када се она налази сувише близу дна окна да би безбедносна опрема могла да функционише. Одбојници морају да апсорбују енергију лифта ако кабина због таквог квара пређе крајње тачке заустављања.

Одбојници су безбедносне компоненте наведене у Прилогу 4 Правилника, тачка 4, подтачке 4(1) и 4(2).

Спецификације за одбојнике дате су у клаузули 5.8 стандарда SRPS EN 81-20. Тестови за одбојнике дати су у клаузули 5.5 стандарда SRPS EN 81-50.

3.24. Додатни захтев за безбедносне уређаје

Ово је додатан захтев за уређаје за спречавање слободног пада и неконтролисаног кретања кабине нагоре и за уређаје за ограничавање брзине и обухваћен је стандардима који су наведени у вези с одељком 3.2. Прилога 1 Правилника.

ОСТАЛЕ ОПАСНОСТИ

3.25. Ризици проузроковани затварањем врата кабине и врата возног окна

Сврха захтева је да се спречи ризик од повређивања лица која улазе у кабину или излазе из ње услед контакта с аутоматским вратима кабине или возног окна приликом њиховог затварања.

Спецификације за такве уређаје дате су у клаузули 5.3.6.2.2 стандарда SRPS EN 81-20.

Додатне спецификације за лифтове пројектоване за особе с инвалидитетом дате су у клаузули 5.2.4. стандарда SRPS EN 81-70.

3.26. Врата возног окна лифта отпорна на ватру

Захтев се примењује када правила противпожарне заштите у згради у коју је лифт уграђен захтевају да врата возног окна буду отпорна на ватру.

Документи који се односе на оцењивање усаглашености лифтова са вратима која треба да буду отпорна на ватру морају да садрже податке о отпорности врата возног окна лифта на ватру, са знаком о одговарајућим извештајима тестирања и коришћеном начину испитивања. Инсталатер лифта такође треба да пружи потребне податке о отпорности врата возног окна лифта на ватру лицу одговорном за рад на згради или објекту.

3.27. Спречавање судара између кабине и противтега

Сврха захтева је да спречи судар кабине лифта и противтега који се крећу у супротним смеровима унутар возног окна, што може да доведе до озбиљног оштећења лифта, а самим тим и до повређивања путника. Слична штета може да настане и у случају пада противтега на кабину.

За испуњавање захтева потребно је да кретање кабине и противтегова буде вођено и да између њих буде остављен довољан празан простор.

Спецификације у вези с овим захтевом дате су у клаузулама 5.7 и 5.2.5.3 стандарда SRPS EN 81-20.

3.28. Ослобађање и евакуација заробљених лица

Сврха захтева је да омогући спасиоцима да ослободе и евакуишу лица заробљена у кабинџ лифта у случају квара. Лифт мора да буде пројектован тако да спасиоци могу да га доведу у положај у којем лица могу безбедно да се ослободе и евакуишу из лифта. Потребно је предузети мере за спречавање ризика од пада у возно окно или у простор у којем се креће кабина лифта приликом напуштања кабине.

Ако је за ослобађање и евакуацију заробљених лица потребна посебна опрема, инсталатер мора да испоручи ту опрему заједно с лифтом приликом стављања лифта на тржиште тако да она може трајно да буде на располагању на локацији. Међутим, у неким екстремним случајевима (нпр. у случају квара система за ношење или ослањање), служба за спашавање ће можда морати да користи посебну опрему која није испоручена с постројењем лифта и која не може да се чува на локацији.

Потребна упутства за безбедно обављање поступака спашавања и за коришћење посебне опреме која је испоручена уз лифт морају да буду садржана у приручнику за употребу, а служби за спашавање морају да буду стављене на располагање потребне информације, нпр. тако што ће бити исписане на опреми на одговарајуће видљивом месту.

Спецификације за средства за ослобађање и евакуацију заробљених лица дате су у клаузулама 5.9.2.3 и 5.9.3.9 стандарда SRPS EN 81-20.

3.29. Комуникација са службом спашавања

Сврха захтева је да омогући да, у случају квара, лица заробљена у кабинџ лифта могу у сваком тренутку да контактирају службу за спашавање и да служба за спашавање може да их обавести о мерама које су предузете ради њиховог спашавања, како би се избегла паника.

Спецификације за средства за обострану комуникацију дате су у клаузули 5.12.3 стандарда SRPS EN 81-20.

Координација пријављених тела за лифтове ЕУ је издала препоруку у вези с условима под којима може да се обезбеди обострана комуникација за више лифтова у истој згради путем једне телефонске линије (NB-L REC 2/021).

3.30. Контрола температуре

Сврха захтева је да обезбеди постојање средстава која ће онемогућити даљи рад лифта у случају да температура у машинској просторији прелази безбедан ниво. Међутим, да би се спречило заробљавање корисника у кабинџ између етажа, уређај за контролу температуре сме да заустави кабинџ лифта тек када она заврши кретање које је у току.

Захтев се заправо односи на температуру у машинској просторији (односно у машинском простору у случају лифта без машинске просторије).

Претпоставке у вези с температуром спољног ваздуха и температуром машинског простора лифтова дате су у клаузули 0.4 стандарда SRPS EN 81-20, а спецификације за контролу температуре дате су у клаузули 5.10.4 стандарда EN 81-20.

3.31. Вентилација

Сврха захтева је да обезбеди здравље и комфор корисника лифта, посебно у случајевима када су корисници заробљени у кабинџ након квара.

Спецификације за вентилацију кабинџ лифта дате су у клаузули 5.4.9 стандарда SRPS EN 81-20.

3.32. Осветљење у кабинџ

Обезбеђивање одговарајућег осветљења је важан фактор који утиче на безбедност и комфор корисника лифта. Нужно осветљење је од суштинског значаја за избегавање панике у случају заробљавања лица у кабинџ након квара.

Спецификације за осветљење у кабинџ и за нужно осветљење дате су у клаузули 5.4.10 стандарда SRPS EN 81-20.

3.33. Напајање средстава комуникације и нужног осветљења

Захтев се надопуњује са захтевима из тачака 4.5 и 4.8 из Прилога 1 Правилника и обухваћен је спецификацијама из стандарда који су наведени за те захтеве.

3.34. Лифтови за ватрогасце

Уопштено, правила за заштиту од пожара забрањују коришћење лифтова у случају пожара у згради у коју су уграђени.

Одређени лифтови могу да буду посебно пројектовани тако да могу да наставе да се користе у случају пожара, када њима управљају ватрогасци да би дошли до етажа који су заштићени од ватре.

Спецификације за лифтове за ватрогасце дате су у стандарду SRPS EN 81-72.

ОЗНАЧАВАЊЕ

3.35. Плочица инсталатера лифта

Захтев се односи се на тачку 1.7.3 Прилога 1 Правилника о безбедности машина:

1.7.3. Означавање

Свака машина мора да буде видљиво, читљиво и неизбрисиво означена најмање следећим подацима:

-словним именом, односно називом и пуном адресом седишта произвођача и, када је то применљиво, адресом његовог заступника;

-ознаком машине;

-знаком усаглашености;

-ознаком серије или типа;

-серијским бројем, ако постоји;

-стварном годином производње (тј. годином када је процес производње завршен).

У случају лифтова, под пословним називом и адресом произвођача подразумева се пословни назив и адреса инсталатера лифта.

Лако видљива плочица (која јасно показује називну носивост у килограмима и највећи број путника који могу да се превезу лифтом) мора да буде постављена унутар кабине лифта, јер подаци морају да буду лако доступни и корисницима лифтова и органима за тржишни надзор, према потреби.

3.36. Самоспашавање

Захтев се односи на лифтове опремљене средствима која путницима омогућавају да ручно покрећу кабину до етажe у случају квара или да изађу из кабине без помоћи са стране. Ту спадају одређени лифтови са системом покретања са навојем или са зупчаником и зупчастом летвом. Лифтови опремљени таквим средствима морају у кабини да имају јасна упутства о начину њиховог коришћења.

Међутим, код лифтова који нису опремљени таквим средствима, опасно је да лица заробљена у кабинџ покушавају да отворе врата кабине и изађу без помоћи са стране. У том случају лифтови морају да буду опремљени одговарајућим средствима, тако да се омогући да лица заробљена у кабинџ могу да се ослободе и евакуишу.

4. ПРИМЕНА СРПСКИХ СТАНДАРДА ИЗ ОБЛАСТИ ЛИФТОВА

Правилник је праћен **Списком српских стандарда из области лифтова који је објављен у Службеном гласнику РС број 34/15** у складу са законом, овим правилником и посебним прописом. У питању су српски стандарди којима се преузимају хармонизовани (европски) стандарди из области лифтова и безбедносних компоненти.

Примена српских стандарда доноси претпоставку усаглашености лифта, односно безбедносне компоненте, са битним здравственим и безбедносним захтевима који су обухваћени примењеним стандардом(има).

Да би се стекла претпоставка усаглашености, потребно је да стандард буде објављен на списку српских стандарда из области лифтова који доноси министар надлежан за ову област. Списак стандарда из области лифтова који се објављује у Службеном гласнику РС редовно се ажурира.

Примена српског стандарда је увек добровољна. Дакле, чак и када је одређен битни захтев за здравље и безбедност обухваћен српским стандардом, инсталатер лифта или произвођач безбедносне компоненте може да одлучи да примењује алтернативне спецификације. Сврха овога је да се спречи да стандарди постану препрека за иновативна техничка решења која нису предвиђена приликом израде српског стандарда.

Међутим, српски стандард указује на стање технике у време његовог усвајања и показује који ниво безбедности може да се очекује од дате врсте производа у том тренутку. Инсталатер лифта или произвођач безбедносне компоненте који се одлучи да примењује друге техничке спецификације мора да буде у стању да докаже да његово решење пружа ниво безбедности који је барем еквивалентан нивоу који се добија применом спецификација српског стандарда.

Треба имати на уму да, иако примена спецификација хармонизованих стандард доноси претпоставку усаглашености с битним здравственим и безбедносним захтевима на које се односе, те спецификације нису обавезне и

примењују се само на лифтове или компоненте који спадају у подручје примене тог конкретног стандарда.

4.1. Алтернативне спецификације

Дакле, инсталатер лифта или произвођач безбедносне компоненте који се одлучи да, уместо српских стандарда у области лифтова, примењује друге техничке спецификације, мора да буде у стању да докаже да његово решење пружа еквивалентан ниво безбедности у односу на ниво који се добија применом спецификација српског стандарда.

На пример, ако се лифт или безбедносна компонента пројектовани према спецификацијама које нису утврђене српским стандардима пријављују за поступак прегледа типа, у техничкој документацији из Прилога 5 Правилника мора да буде дат опис начина на који су испуњени битни захтеви за здравље и безбедност.

Такође, ако се за оцењивање усаглашености безбедносне компоненте примењује поступак потпуног обезбеђивања квалитета, начин на који је обезбеђено поштовање битних захтева за здравље и безбедност мора да буде документован у произвођачевом систему осигурања квалитета.

Ако се за оцењивање усаглашености пројекта лифта примењује поступак потпуног обезбеђивања квалитета, потребна је контрола пројекта од стране именованог тела ако пројекат лифта није у потпуности у складу с одговарајућим српским стандардима.

5. ПРЕТПОСТАВКА УСАГЛАШЕНОСТИ

Сматра се да лифт или безбедносна компонента испуњава битне захтеве за здравље и безбедност ако је пројектован и израђен у складу са српским стандардима из области лифтова, којима су преузети одговарајући (европски) хармонизовани стандарди и који садрже један или више битних захтева за здравље и безбедност.

Претпоставка о усаглашености важи уколико су примењеним стандардима покривени сви битни захтеви за здравље и безбедност који се односе на конкретан производ.

Сматра се да безбедносна компонента која је пројектована и израђена у складу са одговарајућим српским стандардима и која је исправно уграђена у лифт, омогућава да тај лифт испуњава битне захтеве за здравље и безбедност.

Када је српски стандард којим је преузет европски хармонизовани стандард објављен на Списку стандарда из области лифтова у Службеном гласнику РС, примена његових спецификација подразумева претпоставку усаглашености са

битним здравственим и безбедносним захтевима на које се тај стандард односи. Та претпоставка усаглашености постоји од дана када је српски стандард први пут објављен у Службеном гласнику РС.

Претпоставка о усаглашености престаје да постоји када је српски стандард замењен новим или измењеним стандардом, то јест до датума престанка претпоставке о усаглашености са захтевима из техничког прописа, који је наведен у Списку стандарда из области лифтова у Службеном гласнику РС.

Претпоставка о усаглашености коју доноси примена српског стандарда није апсолутна, будући да може да се оспори усаглашеност самог стандарда. Међутим, претпоставља се да је производ пројектован према српском стандарду усаглашен с битним захтевима на које се тај стандард односи, уколико се не докаже другачије. То инсталатеру лифта или произвођачу безбедносне компоненте који примењује стандард даје одређену правну сигурност, јер не мора да доставља додатне доказе о усаглашености с битним здравственим и безбедносним захтевима на које се стандард односи.

Поред тога, пуна примена одговарајућег(их) српског(их) стандарда чини додатну контролу пројекта непотребном када инсталатер лифта примењује поступак потуног обезбеђивања квалитета за лифтове.

6. ТЕХНИЧКА ДОКУМЕНТАЦИЈА И ПРОЦЕНА РИЗИКА

Техничка и друга документација којом инсталатер лифта, односно произвођач безбедносне компоненте, доказује усаглашеност са захтевима Правилника, сачињава се у складу са одговарајућим модулом, тј. поступком оцењивања усаглашености. У том контексту је потребно пре започињања процеса пројектовања и производње лифта односно безбедносне компоненте одредити одговарајући модул, тј. поступак оцењивања усаглашености који ће бити примењен.

Произвођач безбедносне компоненте и инсталатер лифта у обавези су да изврше процену ризика како би утврдили све опасности које се односе на њихове производе, као и да такву процену узму у обзир приликом пројектовања и израде безбедносних компоненти и лифтова.

Након идентификовања ризика везаних за свој производ и релевантних битних здравствених и безбедносних захтева, инсталатер лифта, односно произвођач безбедносне компоненте, **мора да процени ниво и природу опасности да би одредио које заштитне мере су потребне.**

Та процена подразумева утврђивање природе и учесталости могућег излагања лица свакој опасности и озбиљности штете која тиме може да настане (тј.

ризика). Приликом пројектовања и израде производа потребно је узети у обзир ту процену.

Избор мера за заштиту од уочених опасности врши се у складу с принципима интеграције безбедности, а посебно у складу с редоследом приоритета из одељка 1.1.2 Прилога 1 Правилника о безбедности машина (безбедносна начела), који се односи и на лифтове.

Општа начела процене ризика описана су у српском стандарду SRPS EN ISO 14121-1.

7. ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ

Правилник прописује врсте поступака које мора да примени инсталатер лифта, односно произвођач безбедносне компоненте, пре стављања на тржиште лифта или безбедносне компоненте, како би обезбедио усаглашеност производа. Правилник пружа инсталатерима и произвођачима широк избор поступака оцењивања усаглашености, заснованих на такозваном „глобалном приступу” оцењивању усаглашености који је утврђен Одлуком бр. 768/2008/ЕЗ европског парламента и савета од 9. јула 2008. године о заједничком оквиру за трговање производима.

Одредбе Правилника треба читати у спрези са одговарајућим прилозима Правилника, у којима је ближе уређен садржај сваког поступка оцењивања усаглашености.

Лифтови и/или безбедносне компоненте које испуњавају захтеве и услове из овог правилника стављају се на тржиште слободно, без икаквих ограничења.

На компоненте за лифтове, изузев шест категорија безбедносних компоненти које су наведене у Прилогу 4 Правилника, не примењују се поступци оцењивања усаглашености из Правилника. Усаглашеност тих компоненти се оцењује приликом оцењивања усаглашености пројекта лифта и постројења лифта у који се уграђују. Такве компоненте за лифтове могу слободно да се крећу на унутрашњем тржишту на основу једноставне декларације којом произвођач изјављује да су намењене за уградњу у лифт.

Када је Правилником прописано да у одређеним поступцима оцењивања усаглашености учествује именовано тело за оцењивање усаглашености, **те поступке обавља искључиво именовано тело уписано у Регистар именованих тела** за спровођење одговарајућег поступка оцењивања усаглашености.

Регистар са подацима о именованим телима и обимом именовања за свако појединачно тело је доступан на интернет страници Министарства привреде: www.tehnis.privreda.gov.rs.

Именовано тело за оцењивање усаглашености мора испуњавати захтеве из Правилника да би било именовано за оцењивање усаглашености лифтова и безбедносних компоненти.

Избор именованог тела за оцењивање усаглашености лифта, односно безбедносне компоненте, је на произвођачу, односно инсталатеру лифта, односно произвођачу безбедносне компоненте.

7.1. Оцењивање усаглашености лифта

Правилник прописује поступке оцењивања усаглашености за лифтове и кораке који морају да се примене пре стављања лифта на тржиште и његовог пуштања у употребу.

За сваки лифт је потребно оценити усаглашеност пројекта лифта са битним здравственим и безбедносним захтевима Правилника и проверити усаглашеност постројења лифта с одобреним пројектом. Поступци оцењивања усаглашености за лифтове се разликују по томе да ли се тичу фазе пројектовања или фазе уградње:

Фаза пројектовања

Да би **оценио усаглашеност пројекта лифта, инсталатер лифта је у обавези да алтернативно примени један од следећих поступака (1, 2 или 3):**

1. - пројекат лифта или модела лифта се доставља на **преглед типа** од стране именованог тела за оцењивање усаглашености, или

2. - пројекат лифта се подвргава **појединачној верификацији** коју врши именовано тело за оцењивање усаглашености, или

3. - усаглашеност пројекта лифта применом система **потпуног обезбеђења квалитета** који је претходно одобрило именовано тело за оцењивање усаглашености.

Код система потпуног обезбеђења квалитета, ако пројекат лифта није, или није у потпуности, у складу с одговарајућим хармонизованим стандардима, неопходно је да именовано тело обави контролу пројекта како би оценило усаглашеност лифта у деловима пројекта који одступају од хармонизованих стандарда.

Фаза уградње

Ради провере усаглашености постројења лифта с пројектом чија усаглашеност је оцењена у фази пројектовања, инсталатер лифта је у обавези да алтернативно примени један од доленаведених поступака (1, 2 или 3).

1. За пројекте лифтова или пројекте модела лифтова за које се издаје **сертификат о прегледу типа**, или који су **пројектовани у оквиру система потпуног обезбеђења квалитета** (уз додатну контролу пројекта уколико је потребно):

- постројење лифта подлеже **завршној контроли** од стране именованог тела за оцењивање усаглашености;

- инсталатер сам обавља завршну контролу и испитивање постројења лифта у оквиру система **обезбеђења квалитета производа** који је одобрило именовано тело за оцењивање усаглашености;

- инсталатер лифта обавља завршну контролу и испитивање постројења лифта у оквиру система **обезбеђења квалитета производње** који је одобрило именовано тело за оцењивање усаглашености;

2. Код пројеката лифтова над којима је именовано тело извршило **појединачну верификацију**, исти поступак обухвата и фазу уградње.

3. Инсталатер лифта сам обавља завршну контролу и испитивање постројења лифта у оквиру одобреног система **потпуног обезбеђења квалитета** који је такође обухватио и фазу пројектовања.

У поступку појединачне верификације лифта учествује једно именовано тело. Исти је случај и када систем потпуног обезбеђења квалитета обухвата и фазу пројектовања и фазу уградње.

Ако се примењују други поступци, именовано тело које обавља поступак оцењивања усаглашености у фази уградње може да буде исто именовано тело за оцењивање усаглашености које је обавило поступак оцењивања усаглашености у фази пројектовања или неко друго именовано тело.

НАПОМЕНА:

Правилник се бави случајевима у којима лице одговорно за пројекат лифта за који је обавезно прибављање сертификата о прегледу типа, или лифта који је пројектован у оквиру система потпуног обезбеђења квалитета, није истовремено и лице одговорно за уградњу лифта.

Прописано је да лице одговорно за пројекат достави инсталатеру сву потребну документацију и информације да би се обезбедила безбедна изградња, уградња и испитивање лифта.

Овај захтев је посебно важан у случајевима када пројектант лифта испоручује инсталатеру лифта елементе лифта у облику комплета спремног за уградњу.

У наставку је дат сликовит приказ поступка оцењивања усаглашености лифта.

ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ ЛИФТА

7.2. Оцењивање усаглашености безбедносних компоненти

Правилник утврђује поступке оцењивања усаглашености који стоје на располагању произвођачима безбедносних компоненти и описани су кораци који морају да буду примењени пре стављања безбедносне компоненте на тржиште. Поступци оцењивања усаглашености за безбедносне компоненте разликују се по томе да ли се баве фазом пројектовања или фазом производње.

Фаза пројектовања

Код фазе пројектовања безбедносне компоненте, произвођач може да бира између следећих поступака:

1.-модел безбедносне компоненте се доставља на **преглед типа** који врши именовано тело за оцењивање усаглашености; или

2.-усаглашеност модела безбедносне компоненте оцењује се у оквиру система **потпуног обезбеђења квалитета** који је одобрило именовано тело за оцењивање усаглашености.

Фаза производње

Код фазе производње безбедносне компоненте, произвођач може да бира између следећих поступака (1 или 2):

1. Код фазе производње, **ако је за модел безбедносне компоненте прибављен сертификат о прегледу типа, произвођач безбедносне компоненте мора да примени један од следећих поступака**, да би обезбедио да безбедносне компоненте које буду стварно произведене буду у складу с одобреним типом:

- да именовано тело провери усаглашеност са типом на основу интерне контроле производње и да врши надгледано испитивање безбедносних компоненти у насумичним интервалима (**усаглашеност са типом уз насумичне провере**);

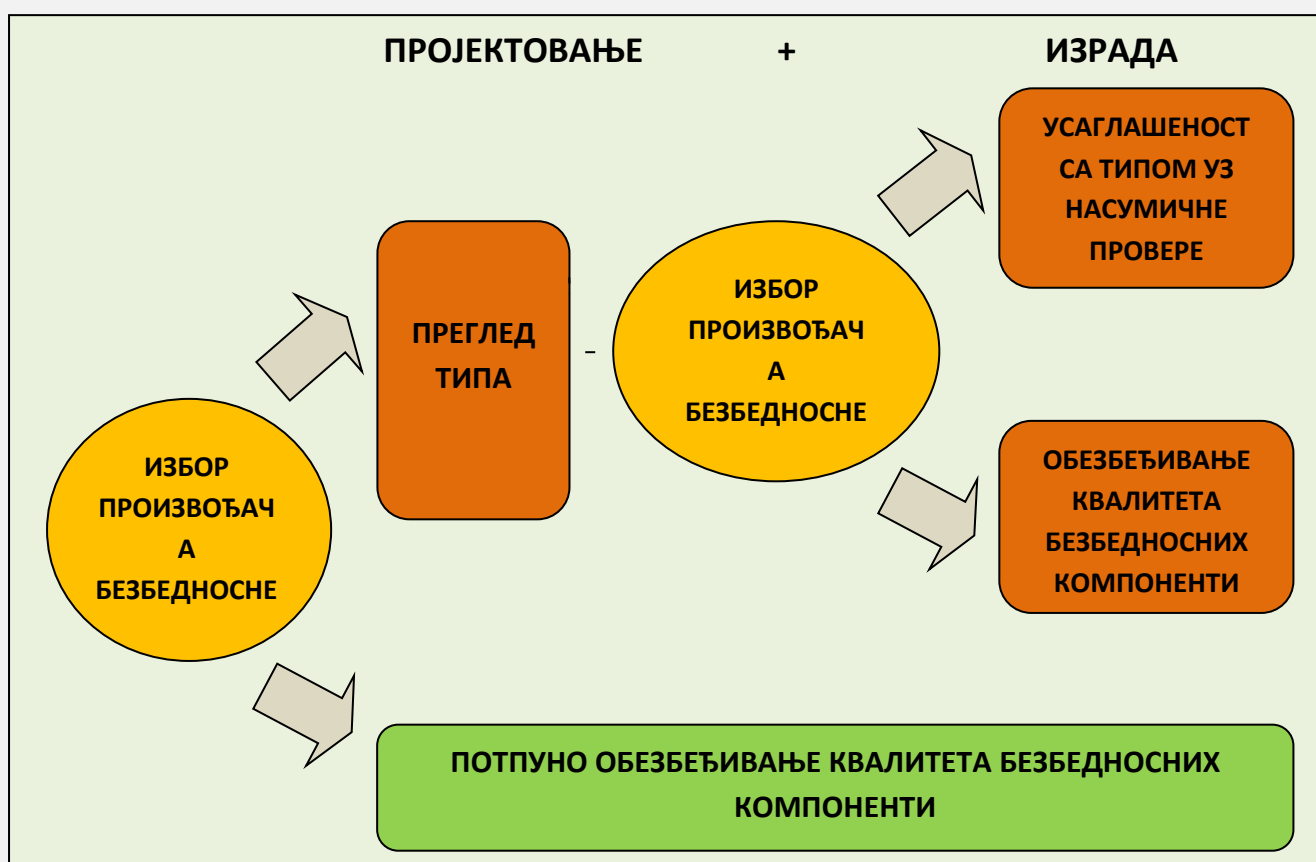
-да произвођач примени **систем обезбеђења квалитета безбедносних компоненти** које је именовано тело одобрило;

Када је одабрана једна од ове две могућности, именовано тело које интервенише у фази производње може да буде исто именовано тело за оцењивање усаглашености које је извршило преглед типа датог модела безбедносне компоненте или неко друго именовано тело.

2. Код фазе производње, ако је пројектовање безбедносне компоненте извршено у оквиру система потпуног обезбеђења квалитета одобреног од стране именованог тела, исти систем обухвата и производњу и завршну контролу испитивање те безбедносне компоненте. У овом случају у поступку учествује једно исто именовано тело за оцењивање усаглашености.

У наставку је дат сликовит приказ поступка оцењивања усаглашености безбедносних компоненти.

ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ БЕЗБЕДНОСНИХ КОМПОНЕНТИ

7.3. Концепт модел лифта

Концепт „модел лифта” је битан када инсталатер лифта изабере поступак прегледа типа (дакле, оцењивање усаглашености у фази пројектовања). Правилник подразумева да пројекат лифта може да обухвата и репрезентативно постројење лифта и породицу постројења лифтова изведених из истог основног пројекта, с варијантама за одређене параметре (на пример величина кабине, број путника који лифт прима, називно оптерећење, број спратова који опслужује).

На тај начин се избегава потреба за издавањем посебних сертификата за сваку варијанту основног пројекта, пошто један сертификат о прегледу типа може да обухвата читаву породицу производа. У том случају, неопходно је да се у техничкој документацији из Прилога 5Б Правилника наведе распон дозвољених варијација за сваки параметар, с највећом и најмањом вредношћу, која су обухваћена конкретним пројектом лифта. Именовано тело које обавља преглед типа мора да провери да ли модел лифт и све његове дозвољене варијанте задовољавају битне здравствене и безбедносне захтеве.

Ако инсталатер лифта жели да угради лифт с варијацијама које нису наведене у оригиналној техничкој документацији, дужан је да о томе обавести именовано тело. Именовано тело мора да изврши преглед тих варијација и да обавести инсталатера да ли преглед типа важи и за те варијације, као и да ли су потребне додатне провере или испитивања или је потребно обавити нови преглед типа.

7.4. Сајмови, изложбе и демонстрације

Сајмови дају прилику инсталатерима лифтова и произвођачима безбедносних компоненти да изложе и покажу нове и иновативне производе. Сврха одредаба Правилника, између осталог, је и да обезбеде да Правилник не представља препреку за промовисање нових производа. У неким случајевима, предузећа желе да виде да ли ће њихови производи заинтересовати потенцијалне купце пре обављања одговарајућег поступка оцењивања усаглашености. У другим случајевима дешава се да поступак није завршен у време излагања производа. Излагачи такође некад желе да изложе своје производе без одређених штитника или заштитних уређаја како би се јасније виделе њихове радне особине.

У складу са одредбама Правилника такви поступци су условно дозвољени. Међутим, да би се пружиле јасне информације потенцијалним купцима и да би се избегла нелојална конкуренција излагачима оних производа који су у складу с Правилником, уз производе који нису у складу с одредбама Правилника мора да буде постављен видљив знак који јасно указује на то да они нису усаглашени и да неће бити доступни док не буду усаглашени.

Потребно је и да организатори сајмова подсети излагаче на њихове обавезе у овом погледу. Правилник не прописује посебан формат или садржај тог знака, односно обавештења. Следећи садржај може да се препоручи:

Овај лифт*/безбедносна компонента за лифтове* је производ за који још увек није спроведен поступак оцењивања усаглашености с важећим прописима у Републици Србији који се односе на безбедност лифтова.

Обавештавамо посетиоце да ће производ бити доступан на тржишту тек када буде спроведен поступак оцењивања усаглашености с важећим законодавством.

* Непотребно обрисати.

Такође, неопходно је предузети мере предострожности током изложби и демонстрација како би се осигурала безбедност излагача и посетилаца, посебно ако се производи приказују без штитника, врата или заштитних уређаја.

8. ОЗНАЧАВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ И ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА ПРАТИ ЛИФТОВЕ И БЕЗБЕДНОСНЕ КОМПОНЕНТЕ

8.1. Декларација о усаглашености

8.1.1. Декларација о усаглашености безбедносне компоненте

У сваком случају, када је обављен одабрани поступак оцењивања усаглашености, произвођач мора да стави знак усаглашености на сваку безбедносну компоненту и да сачини декларацију о усаглашености.

Декларација о усаглашености мора да прати безбедносну компоненту.

С обзиром да се безбедносне компоненте производе у серијама, декларација о усаглашености која прати производе може да буде штампана копија оригинала. Ако се неколико идентичних безбедносних компоненти испоручује у једној кутији, такође је прихватљиво да произвођач достави једну декларацију за сваку кутију. Декларација о усаглашености такође може да буде укључена у упутство произвођача које мора да прати лифт.

Ако инсталатер лифтова производи безбедносне компоненте за уградњу у лифтове које инсталира, он има исте обавезе као и произвођачи безбедносних компоненти и стога мора да сачини и потпише декларацију о усаглашености за безбедносне компоненте које производи.

Декларацију о усаглашености за безбедносне компоненте за лифтове произвођач безбедносне компоненте мора да достави инсталатеру лифта или лицу које купи безбедносну компоненту за уградњу у постројење лифта или накнадну уградњу у постојећи лифт.

Ако се безбедносна компонента продаје преко дистрибутера, он је дужан да обезбеди да декларација о усаглашености буде испоручена крајњем купцу.

Декларације о усаглашености за безбедносне компоненте уграђене у постројење лифта морају да буду укључене у документацију која прати лифт.

Произвођач безбедносне компоненте или његов заступник чува примерак декларације о усаглашености десет година од дана када је безбедносна компонента израђена. Сврха овог захтева је да омогући органима за инспекцијски надзор увид у декларацију о усаглашености.

Модел декларације о усаглашености безбедносне компоненте дат је на следећој страни.

МОДЕЛ ДЕКЛАРАЦИЈЕ О УСАГЛАШЕНОСТИ БЕЗБЕДНОСНЕ КОМПОНЕНТЕ

ДЕКЛАРАЦИЈА О УСАГЛАШЕНОСТИ БЕЗБЕДНОСНЕ КОМПОНЕНТЕ

Произвођач безбедносне компоненте

.....,

(пословно име и адреса седишта произвођача безбедносне компоненте, а ако декларацију о усаглашености безбедносне компоненте сачињава заступник произвођача, поред његовог пословног имена и адресе његовог седишта, обавезно се наводи и пословно име као и адреса седишта произвођача безбедносне компоненте)

изјављује да је безбедносна компоненте описана овде
(година производње, опис безбедносне компоненте, детаљи типа или серије, серијски број ако постоји, као и безбедносну функцију ако то не произилази из описа компоненте),

усаглашена са захтевима Правилника о безбедности лифтова („Службени гласник РС“ број 15/17), као и захтевима (навести и друге прописе са којима је безбедносна компонента усаглашена, уколико је примењиво), и усклађена са следећим српским стандардима којима су преузети одговарајући хармонизовани стандарди (навести и друге стандарде и техничке спецификације које су примењене, уколико је то случај),

*да је идентична са безбедносном компонентом за коју је издат сертификат о прегледу типа бр., издат од стране (навести пословно име, адресу и јединствени број именованог тела које га је издало, из Регистра именованог тела),

да је за безбедносну компоненту спроведен поступак оцењивања усаглашености из члана Правилника о безбедности лифтова (навести поступак оцењивања усаглашености који је спроведен), од стране (навести пословно име, адресу и јединствени број именованог тела, из Регистра именованих тела), које је издало (навести врсту, број и датум издавања исправе о усаглашености)

.....

.....

(место и датум издавања декларације)

(идентификација и потпис овлашћеног лица

произвођача или његовог заступника у Републици Србији)

* уколико је примењиво

8.1.2. Декларација о усаглашености лифта

У сваком случају, инсталатер лифта, након поступка оцењивања усаглашености, а пре стављања лифта на тржиште, ставља знак усаглашености на лифт и сачињава декларацију о усаглашености лифта.

Декларација о усаглашености лифта је исправа којом инсталатер лифта потврђује да је лифт усаглашен са свим захтевима Правилника.

Израз „инсталатер лифта” значи правно лице или предузетник које је преузело одговорност за пројектовање, израду, уградњу и стављање лифта на тржиште, стављањем знака о усаглашености на лифт и сачињавањем декларације о усаглашености лифта са захтевима овог правилника

Лифт мора да прати декларација о усаглашености.

Другим речима, инсталатер мора да достави оригиналну декларацију о усаглашености власнику лифта приликом стављања лифта на тржиште, а пре његовог пуштања у употребу.

Када се на исти производ примењује више од једног техничког прописа, могуће је сачинити јединствену декларацију о усаглашености којом се потврђује усаглашеност са свим применљивим прописима, под условом да су у њој садржани подаци које захтева сваки од тих прописа.

Инсталатер лифта мора да чува копију декларације о усаглашености 10 година од дана стављања лифта на тржиште.

Инсталатер лифта мора на захтев да стави декларације о усаглашености на располагање органима инспекцијског надзора, заједно с извештајима и документацијом у складу са примењеним поступком оцењивања усаглашености.

Модел декларације о усаглашености лифта дат је на следећој страни.

МОДЕЛ ДЕКЛАРАЦИЈЕ О УСАГЛАШЕНОСТИ ЛИФТА

ДЕКЛАРАЦИЈА О УСАГЛАШЕНОСТИ ЛИФТА

Инсталатер лифта

.....,

(пословно име и адреса седишта инсталатера лифта)

изјављује да је лифт описан овде

(опис лифта, детаљи типа или серије, серијски број)

уграђен у зграду/објекат на адреси, године

(година уградње лифта),

усаглашен са захтевима Правилника о безбедности лифтова („Службени гласник РС“ број 15/17), као и захтевима (навести и друге прописе са којима је усаглашен лифт, уколико је примењиво), и усклађен са следећим српским стандардима којима су преузети одговарајући хармонизовани стандарди (навести и друге стандарде, односно техничке спецификације које су примењене, уколико је то случај)

*да је идентичан са лифтом за који је издат Сертификат о прегледу типа бр. издат од стране (навести пословно име, адресу и јединствени број из регистра именованог тела које га је издало),

да је за лифт спроведен поступак оцењивања усаглашености из члана Правилника о безбедности лифтова (навести поступак оцењивања усаглашености) који је спровело (навести пословно име, адресу и јединствени број именованог тела из Регистра именованих тела) и издало (навести врсту, број и датум издавања исправе о усаглашености)

.....
(место и датум издавања декларације)
инсталатера лифта у Републици Србији)

.....
(идентификација и потпис овлашћеног лица)

* уколико је примењиво

8.2. Сертификати и одлуке именованих тела за оцењивање усаглашености

Поступак оцењивања усаглашености покреће произвођач безбедносне компоненте, односно инсталатер лифта, подношењем захтева именованом телу по свом избору.

За разлику од неких других производа, у поступку оцењивања усаглашености лифтова и безбедносних компоненти увек учествује тзв. трећа страна, односно именовано тело за оцењивање усаглашености.

Резултат поступка оцењивања усаглашености су одговарајуће исправе о усаглашености које издају именована тела за оцењивање усаглашености, као што су **сертификати** (нпр. сертификат о прегледу типа лифта, односно безбедносне компоненте, сертификат о завршној контроли лифта или сертификат о усаглашености код појединачне верификације лифта) или **одлуке о оцењивању усаглашености**, (као што су одлуке о оцењивању различитих система обезбеђивања квалитета за лифтове и безбедносне компоненте) у складу са спроведеним поступком оцењивања усаглашености.

Обавезу прибављања одговарајуће исправе о усаглашености за лифтове, односно за безбедносне компоненте наведене у Прилогу 4 Правилника, има инсталатер лифта, односно произвођач безбедносне компоненте.

Није обавезно да исправа о усаглашености коју је издало именовано тело за оцењивање усаглашености прати лифт односно безбедносну компоненту приликом стављања на тржиште, али та исправа мора бити експлицитно наведена у декларацији о усаглашености лифта, односно декларацији о усаглашености безбедносне компоненте.

8.3. Упутства

Упутство за употребу за безбедносне компоненте произвођач безбедносних компоненти доставља инсталатеру лифта који жели да угради компоненте у постројење лифта.

Ако безбедносну компоненту производи инсталатер лифта за уградњу у лифтове које сам уграђује, упутства за склапање, повезивање и подешавање безбедносних компоненти морају да буду дата запосленима који раде на тим пословима.

Упутство за лифт садржи најмање следеће: упутство са цртежима и шемама неопходним за нормалну употребу лифта, које се односи на одржавање,

контролисање, поправке, периодичне прегледе и поступке спашавања, књигу одржавања у којој се бележе поправке и периодични прегледи.

Упутства морају бити на српском језику.

8.3.1. Упутство и књига одржавања

Упутство за лифт, укључујући и књигу одржавања лифта, инсталатер лифта мора да достави власнику лифта пре његовог пуштања у употребу.

У случајевима када лице одговорно за пројектовање и конструкцију лифта није лице које је одговорно за уградњу, пројектант и конструктор морају да доставе све потребне документе инсталатеру ради укључивања у документацију која се доставља власнику. Треба међутим нагласити да је инсталатер лифта, у складу с дефиницијом, у потпуности одговоран да обезбеди да сва упутства буду достављена власнику приликом стављања лифта на тржиште.

Пошто се део информација садржаних у документацији односи на контролу и одржавање лифта у току века употребе, као и на средства за ослобађање и евакуацију заробљених лица у случају квара, одговарајући делови документације морају да буду стављени на располагање лицима која су задужена за контролу и одржавање лифта и служби за спашавање. То је обавеза власника лифта, али је корисно да инсталатер лифта предвиди лако доступно место у постројењу лифта у којем ће се чувати упутство и књига одржавања.

У упутству инсталатера лифта морају да буду садржане информације које су потребне да упознају власника лифта с потребом за одговарајућим одржавањем. Упутство нарочито мора да садржи информације које се односе на предвиђени рок трајања критичних компоненти и критеријуме за њихову контролу и замену.

Упутство инсталатера лифта мора да садржи информације о могућем коришћењу посебне опреме, као што су посебни алати или софтвер, која је потребна за безбедно и успешно одржавање лифта или за радње спашавања.

Спецификације за израду упутства за одржавање лифтова дате су у стандарду SRPS EN 13015. Додатне спецификације за информације које је потребно дати у вези са доступношћу и коришћењу лифтова од стране лица с инвалидитетом дате су у клаузули 7. стандарда SRPS EN 81-70. Додатне спецификације за информације које се достављају уз лифтове заштићене од вандализма дате су у клаузули 7. стандарда SRPS EN 81-71. Додатне спецификације о информацијама које се достављају уз лифтове за ватрогасце дате су у клаузули 7. стандарда SRPS EN 81-72. Додатне спецификације за понашање лифтова у случају пожара и за

потребу за одржавањем и тестирањем система противпожарног аларма дате су у клаузули 7. стандарда SRPS EN 81-73.

8.4. Означавање лифтова и безбедносних компоненти

Српски знак усаглашености је видљиви симбол који показује да лифтови и безбедносне компоненте за лифтове задовољавају захтеве Правилника и да је извршен одговарајући поступак оцењивања усаглашености ових производа.

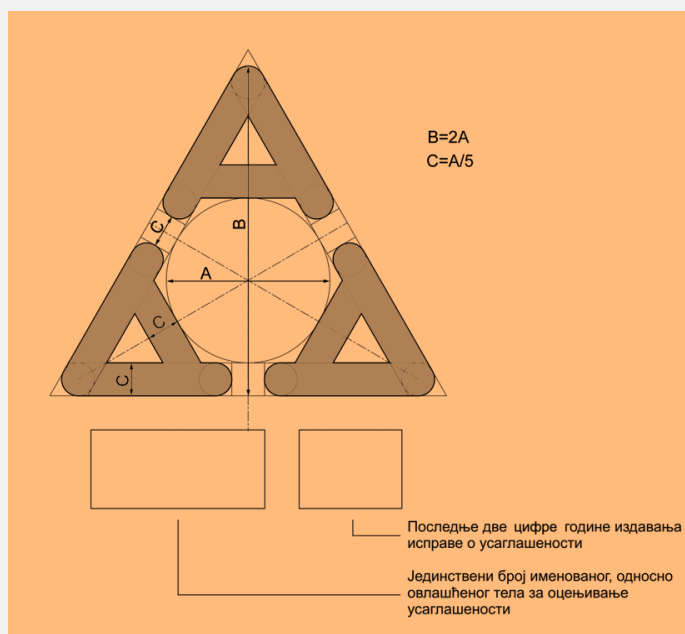
Пре стављања на тржиште безбедносне компоненте за коју је спроведен један од поступака за оцењивање усаглашености прописан Правилником, произвођач безбедносне компоненте или његов заступник ставља знак усаглашености на безбедносну компоненту.

Пре стављања лифта на тржиште за који је спроведен један од поступака за оцењивање усаглашености прописан Правилником, инсталатер лифта ставља знак усаглашености на лифт.

Лифтови и безбедносне компоненте које су усаглашене са захтевима Правилника означавају се знаком усаглашености у облику и на начин који је прописан у Прилогу 3 Правилника.

Знак усаглашености се ставља на сваку кабину лифта на видном месту тако да буде видљив, читљив и неизбрисив, као и на сваку безбедносну компоненту, а ако то није могуће, на налепници која је нераскидиво везана за безбедносну компоненту.

Уз Српски знак усаглашености се ставља број Именованог тела за оцењивање усаглашености (јединствени број из регистра Именованих тела за оцењивање усаглашености), као и последње две цифре године издавања исправе о усаглашености, ако је то тело спроводило оцењивање усаглашености.

Српски знак усаглашености

Ако је лифт или безбедносна компонента предмет и других прописа којима се уређују друга питања, а којима се такође прописује стављање знака усаглашености, стављени знак усаглашености означава да је тај лифт или безбедносна компонента усаглашена и са захтевима тих других прописа.

Свака кабина лифта мора да има лако видљиву натписну плочицу која јасно показује називну носивост у килограмима и највећи број путника који могу да се превезу лифтом.

Стављање знака усаглашености

Код лифтова знак усаглашености мора да буде стављен тако да буде читљив и неизбрисив у кабини лифта, на исту плочицу на којој се налази натпис са називом и адресом инсталатера, одређењем серије или типа, серијским бројем и годином производње.

На тај начин се омогућава разликовање знака усаглашености који се односи на усаглашеност самог лифта од знака усаглашености који је стављен на безбедносне компоненте.

За безбедносне компоненте, знак усаглашености мора да буде стављен на сваку од безбедносних компоненти из Прилога 4 Правилника, сем у случају да знак не може да буде стављен на безбедносну компоненту због недостатка простора; у том случају знак усаглашености може да буде стављен на етикету, под условом да је она нераздвојно повезана с безбедносном компонентом.

9. ЗАШТИТНА КЛАУЗУЛА

Испорука или употреба лифта или безбедносне компоненте који су стављени на тржиште и/или у употребу у Републици Србији, чија је усаглашеност оцењена у складу са овим правилником, на које је стављен знак усаглашености и за које је сачињена декларација о усаглашености, које прати прописана документација и који се употребљавају у складу са предвиђеном наменом или у условима који се могу разумно предвидети, а за које се утврди да представљају ризик са аспекта заштите јавног интереса обухваћеног овим правилником, може се ограничити или забранити, у складу са законима којима се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености и тржишни надзор и овим правилником. То значи да органи тржишног односно инспекцијског надзора имају право и дужност да реагују у оквиру својих законских овлашћења у случају када је производ снабдевен прописаном документацијом и означен у складу са прописима, а ипак се испостави да није безбедан или није усаглашен са прописаним захтевима.

10. ЗАХТЕВИ ЗА ЛИФТОВЕ И БЕЗБЕДНОСНЕ КОМПОНЕНТЕ НАКОН ИСПОРУКЕ НА ТРЖИШТУ

Произвођач обезбеђује да безбедносне компоненте које је ставио на тржиште носе ознаку типа, серије, серијски број или другу ознаку која омогућава њихову идентификацију, или, када то не допушта величина или врста безбедносне компоненте, да се тражени подаци наведу на налепници како је предвиђено чланом 16. став 2. овог правилника.

Произвођач, његов заступник или увозник уколико заступник није регистрован у Републици Србији, на безбедносној компоненти наводи своје пословно име, или трговачки знак, као и поштанску адресу на којој је доступан или, ако то није могуће, на њеној налепници како је предвиђено чланом 16. став 2. овог правилника.

Испоручилац који сматра или има разлога да верује да безбедносне компоненте које су стављене на тржиште нису усаглашене са овим правилником, без одлагања предузима корективне радње потребне да се предметне безбедносне компоненте усагласе или по потреби повуку са тржишта или опозову у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености. Ако безбедносна компонента представља ризик, испоручилац о томе без одлагања обавештава надлежне органе наводећи детаље, посебно о неусаглашености и о свим предузетим корективним радњама.

Испоручилац, по образложеном захтеву надлежног органа, доставља том органу све податке и документацију у штампаном или електронском облику који су потребни за доказивање усаглашености безбедносних компоненти са овим правилником, у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености.

Испоручилац обезбеђује да, док је безбедносна компонента под његовом одговорношћу, услови складиштења или транспорта не угрожавају усаглашеност безбедносне компоненте са захтевима из члана 5. став 2. овог правилника.

Инсталатер обезбеђује да је на лифту означена врста, серија или серијски број или друга ознака која омогућава његову идентификацију.

Инсталатер, односно његов заступник наводи на лифту своје пословно име или трговачки знак, као и поштанску адресу на којој је доступан.

Инсталатер који сматра или има разлога да верује да лифт који је стављен на тржиште није усаглашен са овим правилником, без одлагања предузима корективне радње потребне да се тај лифт усагласи. Поред тога, ако лифт представља ризик, инсталатер о томе без одлагања обавештава надлежне органе наводећи детаље, нарочито о неусаглашености и о свим предузетим корективним радњама.

Инсталатер, односно његов заступник по образложеном захтеву надлежних органа, доставља том органу све податке и документацију у штампаном или електронском облику који су потребни за доказивање усаглашености лифта са овим правилником, у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености.

Лифтови и безбедносне компоненте за лифтове који су означени знаком усаглашености и које прати декларација о усаглашености коју је сачинио инсталатер лифта или произвођач безбедносних компоненти, сматрају се усаглашенима с одредбама Правилника.

Међутим, путем одговарајућег тржишног, односно инспекцијског надзора мора да се обезбеди да се поступци оцењивања усаглашености обављају правилно и да знак усаглашености одговара стварној усаглашености с битним здравственим и безбедносним захтевима Правилника.

Закон о тржишном надзору („Службени гласник РС” број 92/11) представља, заједно са посебним прописима у области планирања и изградње и области техничког законодавства, правни основ за тржишни и инспекцијски надзор у области лифтова и безбедносних компоненти за лифтове.

10.1 Формална неусаглашеност

Ако се после стављања на тржиште и/или у употребу лифтова и/или безбедносних компоненти, утврди било која од следећих неусаглашености:

- 1) одсуство знака усаглашености;
- 2) стављање знака усаглашености супротно одредбама члана 16. овог правилника;
- 3) ненавођење регистарског броја именованог тела које је учествовало у поступку оцењивања усаглашености;
- 4) несачињавање декларације о усаглашености;
- 5) сачињавање декларације о усаглашености супротно одредбама члана 12. и Прилога 2 овог правилника;
- 6) недоступност или некомплетност техничке документације;
- 7) одсуство, некомплетност или нетачност информација из члана 19. ст. 1, 2, 6 и 7. овог правилника;
- 8) уз лифт или безбедносну компоненту нису достављена упутства из члана 20. ст. 1 и 2. овог правилника, или та упутства нису у складу са применљивим захтевима,

сматра се да је лифт и/или безбедносна компонента формално неусаглашена. У случају неотклањања или понављања формалне неусаглашености, предузимају се мере у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености.

11. ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД ЗА СТАВЉАЊЕ НА ТРЖИШТЕ ЛИФТОВА И БЕЗБЕДНОСНИХ КОМПОНЕНТИ УСКЛАЂЕНИХ СА СТАРИМ ПРОПИСОМ

Имајући у виду да један број домаћих инсталатера лифтова и произвођача безбедносних компоненти није у могућности да, одмах по ступању на снагу овог правилника, своје капацитете у техничко-технолошком и кадровском смислу прилагоди за спровођење Правилника, у прелазним и завршним одредбама је прописано да **инсталатер лифта, произвођач безбедносне компоненте или његов заступник у Србији може најкасније до 1. јануара 2018. године да стави на тржиште лифтове и безбедносне компоненте на које се примењује овај правилник, а који су пројектовани и израђени и чија усаглашеност је оцењена у складу са захтевима Правилника о безбедности лифтова („Сл. Гласник РС“ бр. 101/10).**

Тела за оцењивање усаглашености која су именована за оцењивање усаглашености лифтова и безбедносних компоненти, односно прегледе лифтова у употреби у складу са Правилником о безбедности лифтова („Сл. Гласник РС“ бр. 101/10), настављају да обављају те послове у складу са Правилником, до њиховог именовања.

Исправе о усаглашености које су, до дана ступања на снагу овог правилника, тела именована у складу са Правилником о безбедности лифтова („Сл. Гласник РС“ бр. 101/10) издала са роком важења, важе до истека рока на који су издате.

1. УВОД

Правни основ за доношење Правилника о прегледима лифтова у употреби („Службени гласник РС“, број 15/17 – у даљем тексту „Правилник“) садржан је у члану 6. став 1. Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС“, број 36/09 – у даљем тексту „Закон“), којим је прописано да технички пропис припрема и доноси министарство у оквиру свог делокруга. Овај правилник је донео министар привреде, као надлежни министар за област техничких захтева за индустријске производе. Правилник је објављен 2. марта 2017. године, а ступио је на снагу 10. марта 2017. године.

Имајући у виду да област прегледа лифтова у употреби припада нехармонизованој области техничког законодавства, као и чињеницу да су с тим у вези изнете одређене примедбе од стране Европске Комисије на билатералном састанку одржаном септембра 2014. године, предметна област је издвојена у посебан технички пропис – Правилник о прегледима лифтова у употреби. С обзиром да је у питању технички сложен производ, одредбе о одговорности власника лифта, као и одредбе којима се прописују захтеви за безбедност лифтова током века употребе, односно одредбе о ванредном и редовном прегледу лифтова, одржавању лифтова током њиховог века употребе и одредбе о спашавању лица из лифта представљају разраду члана 27. Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености. Овим чланом је, између осталог, прописано да власник технички сложеног производа, за који је техничким прописом утврђена обавеза редовних, односно ванредних прегледа ради потврђивања безбедности производа током века употребе, може да стави у употребу тај производ, односно да омогући употребу тог производа, само ако су извршени прописани прегледи којима је потврђена његова безбедност, те да техничким прописом може да се одреди да прописане прегледе врши именовано тело или орган државне управе. Правилником је прописано да ће све прегледе лифтова вршити именовано тело за преглед лифтова, а прописује и додатне захтеве (поред захтева које треба да испуне сва именована тела за оцењивање усаглашености) за именовање тела за преглед лифтова.

Са друге стране, посебно поглавље Правилника садржи и одредбе о посебним захтевима које треба да испуне постојећи лифтови (лифтови који су, у складу са дефиницијом, уграђени у зграду или објекат, односно стављени у употребу пре 1. јануара 2014. године). Ово су врло важне одредбе, с обзиром да се тим посебним захтевима подиже безбедност постојећих лифтова на максимално могући ниво. Испуњавањем ових посебних захтева постојећи лифтови се морају усагласити са битним безбедносним захтевима који су засновани на савременим техничко-технолошким достигнућима.

2. ЛИФТОВИ У УПОТРЕБИ

За безбедно коришћење лифта је неопходно да се лифт и лифтовско постројење правилно одржава и сервисира након пуштања у употребу тако да и даље испуњава битне здравствене и безбедносне захтеве и да буде у исправном стању. Такође је неопходно проверавање лифта редовним и ванредним прегледима.

Инсталатер лифта пројектује лифт тако да послови одржавања, инспекције и спашавања могу безбедно да се обављају. Инсталатер лифта такође обезбеђује одговарајућа упутства за одржавање, контролу, поправке, периодичне провере и спашавање. Ова упутства морају да прате лифт како би могла да се користе на лицу места.

Правилник прописује обим и послове одржавања лифта као и услове које мора испуњавати одржавалац лифта.

Такође, Правилник прописује обавезу редовног и ванредног прегледа лифта. **Власник лифта је дужан да обезбеђује редовне и ванредне прегледе лифта, одржавање лифта и спашавање лица из лифта.** Власником лифта сматра се власник зграде или објекта у који је лифт уграђен.

Важно је нагласити да посебни прописи не би смели да уводе поступке издавања дозвола или контрола које се преклапају с поступцима оцењивања усаглашености нити с поступцима прегледа из Правилника.

2.1 Редовни и ванредни прегледи лифтова у употреби

Редовни и ванредни преглед лифта обавља искључиво тело које је именовано за преглед лифта од стране надлежног министра („Именовано тело за преглед лифта“), које се као такво уписује у Регистар именованих тела. Регистар води министарство надлежно за вођење регистра именованих тела. Регистар са подацима о именованим телима и обимом именовања за свако појединачно тело је доступан на интернет страници:

<http://www.tehnis.privreda.gov.rs/infrastruktura-kvaliteta/Ocenjivanje-usaglasenosti/imenovanje-tela-za-ocenjivanje-usaglasenosti.html>

Редовни преглед лифта мора се обавити најмање једанпут годишње. Лице које обавља послове одржавања лифта мора присуствовати редовном прегледу лифта, и пружити сву неопходну асистенцију именованом телу за преглед лифта. **Власник лифта је дужан да обезбеди потребне услове за преглед лифта.**

Ванредни преглед лифта спроводи се у случају:

- 1) насталих основних промена на лифту или
- 2) стављања лифта у употребу после незгоде или
- 3) захтева власника лифта у случају квара на лифту или
- 4) захтева надлежног инспектора или
- 5) издавања негативног извештаја о прегледу лифта.

Редовни и ванредни преглед лифта мора да утврди да су испуњени сви битни захтеви за здравље и безбедност из Прилога 1 Правилника о безбедности лифтова, а у случају постојећих лифтова, посебни захтеви за преглед постојећих лифтова.

У сваком случају се код прегледа лифта проверава следеће: исправан рад опреме за безбедност и заштиту и друге опреме која би могла да утиче на безбедност; да ли су настале промене на лифту које могу да утичу на безбедност; да ли су настале промене у окружењу које могу да утичу на безбедност; да ли долази до промена код употребе лифта које могу да утичу на безбедност; да ли се на лифту налазе све ознаке и упутства за употребу, одржавање и спашавање лица из лифта; да ли су у књигу одржавања лифта уписане све промене настале од последњег редовног прегледа; да ли су од последњег редовног прегледа уклоњени сви недостаци који су утврђени у извештају о прегледу (уколико их је било).

Дакле, преглед лифта мора да недвосмислено утврди да је лифт безбедан за употребу.

Именовано тело после обављеног прегледа лифта сачињава **извештај о прегледу**, који садржи све евентуалне недостатке на лифту и потребне поступке за њихово отклањање, као и рок за њихово отклањање. Код првог редовног прегледа лифта именовано тело за преглед лифта сваком лифту који прегледа додељује његов **идентификациони број**.

Власник лифта после достављеног извештаја о прегледу лифта предузима све потребне радње ради отклањања свих недостатака који су утврђени у извештају.

Ако лифт не задовољава прописане захтеве тако да је битно угрожена безбедност корисника, именовано тело за преглед лифта привремено ставља лифт ван употребе и о томе одмах обавештава надлежног инспектора, одржаваоца лифта и власника лифта.

Док се не отклоне сви недостаци на лифту, власник не може да промени именовано тело за преглед лифта које је извршило редован преглед лифта и које је утврдило недостатке на лифту. Овакво решење је неопходно како би се обезбедило отклањање уочених недостатака на лифту.

2.2 Основне промене на лифту

Основне промене на лифту који је у употреби су значајне промене на постројењу лифта као што су промена брзине, промена називне носивости лифта или промена, односно замена безбедносних компоненти (замена уређаја за забрављивање врата возног окна истог типа не сматра се основном променом на лифту).

Основне промене на лифту су значајне, између осталог и зато што је у случају да дође до основних промена на лифту, неопходно спровести ванредни преглед лифта.

Основне промене се односе на лифтове који су стављени на тржиште и пуштени у употребу у складу с Правилником, тако да такви лифтови након основне промене морају и даље да испуњавају битне здравствене и безбедносне захтеве из Правилника. Међутим, након основне промене на таквом лифту, не примењују се поступци оцењивања усаглашености из Правилника и не захтева се сачињавање нове декларације о усаглашености, а лифт и даље носи првобитно постављени знак усаглашености.

Појединости о основним променама на лифту и сви извештаји издати након ванредног прегледа лифта морају да буду евидентирани у књизи одржавања лифта као и у евиденцији именованог тела за преглед лифта које је обавило ванредни преглед лифта.

2.3 Одржавање лифтова у употреби

Власник лифта обезбеђује редовно одржавање лифта.

Редовно одржавање лифта обухвата поступке и послове којима се обезбеђује безбедна употреба и исправност лифта и његових компоненти, као и спашавање лица из лифта, а ови послови су детаљно прописани у Правилнику.

Одржавање лифта обавља се најмање једном месечно.

Послове одржавања лифта и спашавања лица из лифта обавља **одржавалац лифта**. Правилник прописује послове одржавања лифта и обим одржавања, као и услове за обављање послова одржаваоца лифта и садржај књиге одржавања лифта.

За сваки лифт мора да постоји упутство за употребу, упутство за одржавање, као и упутство за спашавање лица из лифта. Ако за лифт нема упутстава или ако су она непотпуна, власник лифта мора да прибави ова упутства од инсталатера лифта или обезбеди њихову израду или допуну, уз сагласност Именованог тела за преглед лифта.

Ако се приликом одржавања лифта утврде неисправности које могу довести до опасног погонског стања, лифт се мора привремено ставити ван употребе (искључити погон лифта) док се утврђене неисправности не отклоне.

Књига одржавања лифта мора пратити сваки лифт и мора садржати: 1) опште податке о лифту; 2) основне податке о лифту (уколико су познати); 3) податке о изменама општих података и основних карактеристика лифта; 4) податке о одржавању и искључивању лифта из употребе због неисправности, проверама лифта, о свакој интервенцији на лифту, односно о утврђеним недостацима и њиховом отклањању, као и замени делова лифта; 5) податке о одржаваоцу лифта; 6) идентификациони број лифта; 7) податке о лицу надлежном за спашавање лица из лифта.

2.4 Послови одржавања лифта

Одржавалац лифта:

- 1) сачињава план одржавања лифта;
- 2) обавља одржавање у складу са упутствима за одржавање и на основу Извештаја именованог тела за преглед лифта о обављеном редовном прегледу лифта;
- 3) одржава лифт тако да у току употребе задовољава захтеве из овог правилника;
- 4) привремено ставља лифт ван употребе (искључује погон лифта) у случају недостатака које није могуће одмах уклонити, а који представљају опасност за безбедност корисника, те обавештава власника о привременом стављању лифта ван употребе;
- 5) води књигу одржавања лифта;
- 6) обезбеђује потребне резервне делове за поправке и замене;
- 7) обавештава власника о потребним променама на лифтовима;
- 8) обавештава власника о потребним редовним прегледима лифта;
- 9) присуствује и по потреби учествује у редовним прегледима лифта;
- 10) обавља спашавање лица из лифта и без посебног захтева власника лифта.

Ако се недостаци на лифту не могу отклонити одмах, одржавалац лифта о томе одмах обавештава власника лифта и такве недостатке констатује у књизи одржавања лифта.

Ако су недостаци такви да онемогућавају безбедну употребу лифта, одржавалац лифта одмах привремено ставља ван употребе тај лифт и о томе обавештава власника лифта и Именовано тело за преглед лифта.

3. ИМЕНОВАНО ТЕЛО ЗА ПРЕГЛЕД ЛИФТА

Именовано тело за преглед лифта врши ванредне и редовне прегледе лифта, и проверава да ли су испуњени посебни захтеви за преглед постојећих лифтова из овог правилника, односно у случају реконструкције, додатни посебни захтеви за преглед постојећих лифтова из овог правилника.

Именовано тело за преглед лифта води евиденцију лифтова над којима је извршен ванредни или редовни преглед.

Евиденција о лифтовима се доставља надлежном инспектору и министарству које је именovalo тело за преглед лифтова на њихов захтев.

Именовано тело за преглед лифта које је извршило ванредни и редовни преглед лифта доставља другим Именованим телима за преглед лифта, а надлежном инспектору и министарству из става 4. овог члана, на њихов захтев, информације о лифтовима и њиховим власницима код којих су прегледом утврђени недостаци, односно неисправност. Информације из овог става су: подаци о власнику

неисправног лифта, адреса објекта у коме се тај лифт налази, фабрички број лифта и идентификациони број лифта.

Именовано тело за преглед лифта доставља власнику лифта Извештај о прегледу лифта, са утврђеним недостацима.

Ако лифт не задовољава захтеве тако да је битно нарушена безбедност корисника, Именовано тело за преглед лифта привремено ставља лифт ван употребе и о томе одмах обавештава надлежног инспектора, одржаваоца лифта и власника лифта.

Уколико безбедност корисника лифта није битно нарушена, Именовано тело за преглед лифта може да дозволи рад лифта у одређеном временском периоду, за које време је власник лифта дужан да отклони све уочене недостатке.

Ако је поступак прегледа лифта започет од стране једног Именованог тела за преглед лифта, друго именовано тело за преглед лифта, у случају да располаже таквим информацијама, не може да прихвати нови захтев за преглед истог лифта.

4. ПОСТОЈЕЋИ ЛИФТОВИ

4.1 Посебни захтеви за преглед постојећих лифтова

Постојећи лифтови су лифтови који су уграђени у зграде и објекте, односно стављени у употребу пре 1. јануара 2014. године и налазе се у употреби у складу са старим прописима, тј. прописима који су престали да важе даном ступања на снагу Правилника о безбедности лифтова („Сл. Гласник РС“, бр. 101/10). Одредбе о посебним захтевима за преглед постојећих лифтова односе се искључиво на такве лифтове.

Правилником о безбедности лифтова („Сл. Гласник РС“, бр. 101/10) прописано је да се **одредбе о посебним захтевима за преглед постојећих лифтова примењују од 1. јануара 2014. године**. То значи да су посебни захтеви за постојеће лифтове прописани наведеним правилником морали бити испуњени до тог рока (тј. најкасније до 1. јануара 2014. године).

Реч је о одредбама које садрже минималне безбедносне захтеве за постојеће лифтове, с обзиром да је у техничком смислу немогуће очекивати да постојећи лифтови буду у потпуности усклађени са свим битним захтевима за здравље и безбедност из Прилога 1 Правилника о безбедности лифтова.

Испуњеност посебних захтева за преглед постојећих лифтова проверава именовано тело за преглед лифта, приликом редовног и ванредног прегледа постојећих лифтова.

Приликом редовног и ванредног прегледа постојећих лифтова, Именовано тело за преглед лифта, поред испуњености захтева наведених у члану 6. став 8. Правилника, проверава да ли:

1) су на улазима у кабину лифта за превоз лица, као и лифта за превоз терета и лица, уграђена врата кабине, или, у случају када због димензија или називне носивости лифта није могуће уградити врата кабине, да ли је уграђен детектор присутности лица (нпр. светлосна завеса и сл.);

2) се у кабини лифта налази показивач или друга ознака положаја кабине;

3) уређаји за забрављивање врата возног окна (забраве) задовољавају битне захтеве за безбедност из правилника којим се уређују захтеви за стављање на тржиште лифтова и безбедносних компоненти лифтова;

4) су носећа средства (ужад, ланци, траке и др.), на којима су обешени кабина и противтег, редовно прегледани и по потреби мењани;

5) управљање погона лифта обезбеђује високу тачност заустављања кабине у станицама;

6) су граничници брзине редовно прегледани и по потреби мењани;

7) су прилази машинским командама лифта безбедни и лако приступачни;

8) су прозирни контролни отвори на вратима возног окна израђени од таквог материјала и таквих димензија да спрече могућност настајања повреда.

4.2 Додатни посебни захтеви за преглед постојећих лифтова

Ако се зграда или објекат у који је уграђен постојећи лифт реконструише у складу с посебним прописом којим се уређује изградња објеката, као и ако је у оквиру реконструкције зграде или објекта предвиђена и реконструкција лифта, тада приликом редовног и ванредног прегледа постојећих лифтова, Именовано тело за преглед лифта, осим захтева из члана 17. овог правилника, проверава:

1) да су на аутоматска врата кабине уграђени сензори за детекцију присутности лица и животиња ако су уграђена и аутоматска врата возног окна;

2) да у кабини лифта постоји нужна расвета и алармни уређај који ће да делује и у случају прекида дотока електричне енергије;

3) да у кабини лифта морају да се уграде управљачки уређаји, а на прилазним вратима возног окна и позивни уређаји које ће моћи самостално да користе и лица с инвалидитетом у складу с посебним прописима;

4) да су на лифтовима, чија је брзина већа од 0,63 м/с, уграђени хватачки уређаји с поступним кочењем;

5) да је код лифта са безредукторским погоном уграђен уређај који спречава неконтролисано кретање кабине у смеру према горе, односно код лифта са редукторским погоном у случају када се мења носећи оквир кабине, односно хватачки уређај.

Реконструкцијом лифта сматрају се промене на лифту наведене у члану 8. овог правилника.

Претпоставља се да реконструисани лифтови испуњавају битне здравствене и безбедносне захтеве из правилника којим се уређују захтеви за стављање на тржиште лифтова и безбедносних компоненти лифтова, ако задовољавају захтеве за преглед прописане у ставу 1. овог члана.

4.3 Безбедносне компоненте за постојеће лифтове

Када се безбедносне компоненте постојећих лифтова замењују ради одржавања или када се уграђују нове безбедносне компоненте ради повећања безбедности постојећих лифтова, потребно је користити компоненте пројектоване и произведене у складу са тренутним стањем технике. Такве безбедносне компоненте морају да буду у складу с Правилником о безбедности лифтова.

Изузетно, из разлога техничке неусклађености са лифтом који је уграђен много година пре ступања на снагу Правилника можда неће бити могуће заменити оригиналне безбедносне компоненте безбедносним компонентама које су пројектоване и произведене у складу с тренутним стањем технике. У том случају дозвољено је коришћење безбедносних компоненти без знака усаглашености. Препоручује се да такве безбедносне компоненте приликом њихове испоруке прати изјава о томе да су намењене искључиво за замену оригиналних компоненти без знака усаглашености. У сваком случају такве безбедносне компоненте морају омогућити да лифт у који су уграђене испуњава битне захтеве за заштиту здравља и безбедности.

У сваком случају, **усклађеност безбедносних компоненти за постојеће лифтове проверава именовано тело за преглед лифта**, у складу са одредбама којима је прописан редован и ванредни преглед лифта и одговарајућим одредбама Правилника којима су прописани посебни захтеви за преглед постојећих лифтова.

5. ТРЖИШНИ НАДЗОР

У складу са мишљењем Министарства спољне и унутрашње трговине и телекомуникација бр. 334-00-503/12-06 од 10. децембра 2012. године, надлежна инспекција којој се достављају обавештења именованих тела за преглед лифтова, јесте грађевинска инспекција која у складу са Законом о планирању и изградњи објеката („Службени гласник РС, бр.72/09, 81/09-испр. 64/10-одлука УС и 24/11“) има право и дужност да, поред осталог, проверава да ли извршени радови, односно материјал, опрема и инсталације које се уграђују одговарају закону и прописаним стандардима, техничким нормативима и нормама квалитета и да ли на објекту који је изграђен постоје недостаци који угрожавају безбедност корисника; да у складу са овлашћењима врши надзор над коришћењем објекта и да предузима мере ако утврди да се коришћењем објекта доводе у опасност живот и здравље људи или да постоје други ризици са аспекта безбедности.

Закон о тржишном надзору (Службени гласник РС“, број 92/11), не искључује ни једно овлашћење грађевинског инспектора које је прописано посебним законом и другим прописом, с тим што прописује додатна општа правила тржишног надзора, овлашћења свих органа тржишног надзора и обавезу међусобне сарадње и размене информација, као и обавезу информисања јавности у складу са законом. Информације до којих долази грађевинска инспекција, нпр. на основу обавештање које добија од Именованог тела за одржавање лифта, та инспекција може размењивати са Инспекцијом рада у циљу предузимања ефикасних мера са аспекта безбедности на раду, ако се ради о лифтовима који су уграђени у пословне објекте, као и са Тржишном инспекцијом ради предузимања мера ограничења испоруке на тржиште или других корективних мера ако је неопходно предузети такве мере да би се отклонио ризик за безбедност и пре него што дође до уградње уређаја, опреме или инсталација у објекат или одређених безбедносних компоненти у лифтове.

Закон о планирању и изградњи, примењује се у наведеном случају као *lex specialis* у смислу члана 3. Закон о тржишном надзору, а на основу члана 6. истог закона, сваки од наведених органа тржишног надзора ради у делогругу утврђеном посебним законом, у сарадњи са другим органима, укључујући одговарајући аспект тог надзора који је посебно наведен у одговарајућим одредбама тог члана Закона о тржишном надзору.

На основу свега неведеног, обавеза обавештавања надлежног инспектора о утврђеним неправилностима током прегледа лифтова које власник лифта није отклонио у остављеном року и обавештавање о битно нарушеној безбедности корисника, у смислу Правилника о прегледима лифтова у употреби односи на обавезу достављања обавештавања од стране Именованог тела за преглед лифта према **грађевинској инспекцији, као надлежној инспекцији.**

Такође, када Инспекција рада, Тржишна инспекција и/или други орган надлежан за надзор посебне категорије објеката или посебне врсте ризика за безбедност, захтева од Именованог тела за преглед лифта достављање наведених обавештења, Именовано тело за преглед лифта треба да поступи по захтеву тог органа не изостављајући обавештавање грађевинске инспекције.